

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Viktorie Machová

**Historie středního školství v Bruntále se zaměřením na období
po roce 1945**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem „Historie středního školství v Bruntále se zaměřením na období po roce 1945“ vypracovala samostatně, pod odborným dohledem Mgr. Pavla Krákory, Ph.D. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne 18. 4. 2024

Viktorie Machová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce panu Mgr. Pavlu Krákorovi, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce, cenné rady a připomínky. Dále bych chtěla poděkovat Knihovně Muzea v Bruntále, zejména paní Daně Rulfové, za vstřícnost a ochotu poskytnout historické materiály, které byly nezbytné pro realizaci této práce. Na závěr bych ráda vyjádřila své díky panu Mgr. Antonínu Zgařarovi, zástupci ředitele Gymnázia Bruntál, za poskytnutí školních almanachů bruntálského gymnázia a dalších cenných zdrojů, které přispěly k úspěšnému dokončení této práce.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Viktorie Machová
Katedra nebo ústav:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	Mgr. Pavel Krákora, Ph.D.
Rok obhajoby:	2024

Název práce:	Historie středního školství v Bruntále se zaměřením na období po roce 1945
Název v angličtině:	History of secondary education in Bruntál with a focus on the period after 1945
Anotace práce:	Práce je zaměřena na historii středního školství ve městě Bruntál v období od 2. poloviny 20. století. V souvislosti s vývojem středního školství je zde zmíněny rovněž historický vývoj města a klíčové události, které ovlivnily další směřování bruntálského školství.
Klíčová slova:	Bruntál, historie Bruntálu, historie střední školství v Bruntále ve 2. polovině 20. století, vývoj českého školství
Anotace v angličtině:	The work is focused on the history of secondary education in the city of Bruntál in the period from the second half of the 20th century. In connection with the development of secondary education, the historical development of the city and key events that influenced the further direction of Bruntál education are also mentioned here.
Klíčová slova v angličtině:	Bruntál, history of Bruntál, history of secondary education in Bruntál in the second half of the 20th century, secondary schools
Přílohy vázané v práci:	6
Rozsah práce:	50
Jazyk práce:	Český jazyk

OBSAH

Úvod	6
1 Historický vývoj Bruntálu od 2. poloviny 20. století	7
1.1 Vývoj a struktura obyvatelstva do poloviny 20. století	7
1.2 Poválečné období po 2. světové válce	9
1.3 Období komunistického režimu.....	12
1.4 Polistopadový vývoj města.....	15
1.5 Vývoj ve 21. století.....	17
2 Vývoj školství v českých zemích od 2. poloviny 20. století	18
3 Vývoj školství v Bruntále od 2. poloviny 20. století	24
4 Střední školství v Bruntále od 2. poloviny 20. století	27
4.1 Gymnázium	27
4.2 Učňovské střední školy.....	31
4.3 Střední průmyslová škola strojní a textilní	34
4.4 Střední zemědělská technická škola	37
Závěr.....	40
Použitá literatura.....	42
Seznam příloh.....	45

Úvod

Tato bakalářská práce se zaměřuje na analýzu historie středního školství v Bruntále s důrazem na období po roce 1945. Město Bruntál, podle dostupných pramenů, patří mezi nejstarší města na území dnešní České republiky. Jeho umístění v pohraniční oblasti Moravskoslezského kraje a dlouhá historie, zahrnující dlouhotrvající koexistenci s německým obyvatelstvem, měly výrazný vliv na jeho vývoj až do současnosti. Často složitá historie města, poznamenaná událostmi jako bylo připojení města k samostatné provincii Sudetenland, následný odsun Němců po druhé světové válce nebo nastolení komunistického režimu, měla hluboký dopad také na tamní vývoj školství.

Volba tohoto tématu byla motivována mým osobním poutem k Bruntálu jako rodače, a zejména možností podrobně zkoumat dlouhou historii města a její vliv na celkový vývoj místního školství. Jelikož město disponuje řadou škol mateřských a základních, přišlo mi pro stanovený rozsah práce nejvhodnější zaměřit se na střední školství ve městě. Touto prací se snažím přispět k lepšímu porozumění historických souvislostí a vlivu událostí minulosti na podobu středoškolského vzdělávání v Bruntále od 2. poloviny 20. století po současnost.

Práce je strukturována do čtyř kapitol a několika podkapitol. První kapitola se věnuje historickému vývoji města Bruntál od jeho počátků až po současnost. Tato část práce nastiňuje stěžejní historické události, jež zásadním způsobem ovlivnily další směřování a vývoj tohoto města. Ve druhé kapitole se zabývám obecným rozvojem školství v českých zemích v období od konce druhé světové války. V kapitole jsou charakterizovány klíčové reformy a změny, které ovlivnily strukturu a fungování školského systému v daném období. Třetí kapitola poskytuje přehled o celkovém vývoji školství ve městě Bruntál, zahrnující školy mateřské, základní a střední, včetně významných událostí, které tamní školství ovlivnily. Poslední kapitola se soustředí na detailní analýzu vývoje středního školství v Bruntále se zaměřením na období po roce 1945. Tato část práce popisuje jednotlivé středoškolské instituce, jež v tomto období vznikly, a zkoumá jejich význam a dopad na místní vzdělávací systém.

Pro zpracování historického kontextu Bruntálu využiji informace z historických místopisů a publikací autorů, kteří se specializují na místní historii. Pro analýzu obecného vývoje školství v českých zemích po druhé světové válce se budu opírat o odborné publikace a monografie. Hlavním zdrojem informací o vývoji školství v Bruntále budou školní kroniky, almanachy a sborníky doplněné o informace z relevantních internetových zdrojů.

1 Historický vývoj Bruntálu od 2. poloviny 20. století

Město Bruntál leží v severovýchodním regionu České republiky, přibližně 35 kilometrů na západ od Opavy. Město se nachází v oblasti s bohatou lesnatostí a díky své strategické poloze je často označováno jako vstupní brána do Jeseníků.¹

1.1 Vývoj a struktura obyvatelstva do poloviny 20. století

Historie města Bruntál sahá až do počátků 13. století, přesné datum založení však není známo. První zmínka o městě pochází z tzv. Uničovské listiny krále Přemysla Otakara I. z roku 1223, z níž vyplývá, že Bruntál roku 1213 disponoval magdeburským městským právem.² Jeho založení je proto datováno nejpozději k témuž roku. Z institucionálního hlediska se tak jedná o jedno z nejstarších měst na území České republiky.³

Nutno říci, že historický vývoj Bruntálu ovlivňovala zejména jeho národnostní struktura. Za stěžejní etapu osídlení se dá považovat velká kolonizace probíhající od 12. století. V průběhu této kolonizace bylo pohraničí českých zemí, a tedy i Bruntál, za účelem zajištění místního rudného bohatství osídleno cizím obyvatelstvem, převážně z německých území.⁴ Příchod kolonistů měl doplnit domácí obyvatelstvo, které svou četností nebylo schopno osídlit celé území.⁵ V dalších staletích začalo v důsledku opětovného osidlování obcí zpustošených válkami a morovými epidemiemi německé etnikum postupně převládat. Výsledkem tamního upřednostňování užívání němčiny v období třicetileté války a snahy habsburského státu o zavedení němčiny jako jediného státního jazyka byla stále se zmenšující menšina českého obyvatelstva. Region Bruntálska měl od konce 18. století jazykově německý charakter. Během 19. století a v první polovině 20. století byl národnostním složením téměř čistě německý. Na počátku 20. století zde podle sčítání žilo 164 828 Němců, kdežto podíl českého obyvatelstva tvořilo pouhých 332 osob. Menšinové skupiny tvořili také Poláci a Židé. Ti představovali

¹ PÓČ, Dušan; ŽEMLÍKOVÁ, Petra a DRÁPAL, Martin. *Moravskoslezský kraj: města a obce moravskoslezského kraje*. Rožnov pod Radhoštěm: PROMIXA Bohemia, 2006. 325 s. S. 24.

² Bruntál do roku 1352 sloužil jako odvolací soud pro všechna města na severní Moravě, která byla založena podle tohoto práva.

³ CEPEK, Josef a kol. *BRUNTÁL: Příběh nejstaršího města*. Valašské Meziříčí: RAP GROUP, 2013. 185 s. ISBN 978-80-260-3197-0. S. 7.

⁴ NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2015*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2015. 112 s. ISBN 978-80-87038-25-3. S. 30.

⁵ CEPEK, Josef. *Bruntál 1213*. Bruntál: Plynoservis CEPEK, 1999. 128 s. ISBN 80-238-3257-3. S. 5.

nejvýznamnější podíl v nedalekém Krnově, kde v období před první světovou válkou z celkového počtu 983 osob žilo 534 Židů.⁶

Vztahy mezi českou menšinou a většinovým německým obyvatelstvem byly problematické. Po ukončení první světové války vnímalo zdejší německé obyvatelstvo rozpad Rakousko-Uherské monarchie jako hrozbu pro své postavení. Němci, kteří cítili sounáležitost k Rakousko-Uhersku, vystupovali proti českým snahám o osamostatnění. Při vzniku samostatného Československého státu se pokusili zástupci německého obyvatelstva v pohraničí o vytvoření samostatné provincie tzv. Sudetenland, jejíž součástí byl i Bruntál. Tento pokus o autonomii československá vláda zarazila a na konci roku 1918 byl Krnov a Bruntál obsazen československým vojskem. Vlivem migrace českých státních zaměstnanců, jako byli úředníci, četníci, vojáci, železničáři a učitelé, se počet obyvatel československé národnosti v meziválečném období mírně zvýšil. Německé obyvatelstvo na Bruntálsku nicméně vykazovalo vůči nově vzniklému státu i nadále silně negativní postoj.

Zvolení Adolfa Hitlera kancléřem v Německu v roce 1933 zapříčinilo vyostření česko-německého soužití. Situaci nepomohla ani probíhající hospodářská krize, jejíž vlivem rostla nezaměstnanost a nespokojenost německého obyvatelstva.⁷ Sudetoněmecká strana Konráda Henleina, jež reprezentovala německý nacionalismus, se chopila příležitosti a využila tíživou sociální situaci ve svůj prospěch. Její snahou bylo v místních Němcích podnítit radikalismus a negativismus.⁸ Tuto skutečnost odrazil výsledek parlamentních voleb roku 1935, které nejen na Bruntálsku Sudetoněmecká strana vyhrála. Její následné přihlášení k nacistické ideologii podporovala drtivá většina německého obyvatelstva Bruntálska.⁹ Rostoucí radikalismus si nakonec vyžádal první ze svých obětí, kterou byl W. Rosenzweild usmrcen kvůli rasové nenávisti extremistickým stoupencem Henleina.¹⁰

Odstoupení československého pohraničí, včetně Bruntálska, nacistickému Německu roku 1938 zapříčinilo odchod českého obyvatelstva. Odchodem židovských rodin a deportací do

⁶ NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2015*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2015. 112 s. ISBN 978-80-87038-25-3. S. 30–31.

⁷ NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2010*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2010. 115 s. ISBN 978-80-87038-14-7. S. 7–10.

⁸ NIESNER, Tomáš. Historie města. Online. *Průvodce městem Bruntál - k 798. výročí od Klubu Za starý Bruntál*. 6. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=941544. [cit. 2024-02-12].

⁹ NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2010*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2010. 115 s. ISBN 978-80-87038-14-7. S. 10.

¹⁰ NIESNER, Tomáš. Historie města. Online. *Průvodce městem Bruntál - k 798. výročí od Klubu Za starý Bruntál*. 6. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=941544. [cit. 2024-02-12].

koncentračních táborů těch rodin, které tak neučinily, zcela zanikla také zdejší židovská menšina.¹¹ 7. října 1938 bylo bruntálské náměstí poseto květy a každá ulice zahalena vlajkami s hákovými kříži. Za šťastného jásotu a potlesku bruntálských občanů město navštívil samotný říšský kancléř Adolf Hitler spolu s polním maršálem Göringem, ministrem propagandy Goebbelsem a dalšími.¹² Loajálnost vůči nacistickému Německu ve městě přetrvávala až do konce druhé světové války. Okupanti zřídili ve městě síť zajateckých a internačních táborů, které sloužili jako pobočky pro koncentrační tábory.¹³

1.2 Poválečné období po 2. světové válce

Rok 1945 znamenal pro okres Bruntál a jeho další vývoj zásadní zvrát.¹⁴ Stěžejním se stal měsíc květen, který se nesl ve znamení osvobození Bruntálska. Dne 6. května se do města donesla zpráva o úspěchu Rudé armády v již zmiňovaném nedalekém Krnově. Když nacističtí funkcionáři a jimi dosazený starosta z města před blížící se frontou uprchli, situaci se snažil řešit bývalý starosta Bruntálu Rudolf Bayer. Ten se spolu s 300 německými ženami obrátil na vojenské velitelství se sídlem v budově Petrinu. Na jejich prosbu o vydání města sovětským vojákům bez boje odpovědělo velitelství ostřelováním Bruntálu německým dělostřelectvem. Tato skutečnost si při přímém zásahu mateřské školky na Sladovnické ulici vyžádala několik dětských obětí.¹⁵ Po ukončení palby se hlídky SS snažily ve městě udržet nacistickou moc a nařídili strhnutí bílých praporů.¹⁶ Tyto okolnosti doprovázelo rovněž několik požárů, rabování obchodů a skladů a sebevraždy některých německých obyvatel¹⁷, kteří nesnesli tíživost situace.¹⁸ Následující den 7. května 1945 došlo ve městě k osvobození sovětskými vojsky¹⁹,

¹¹ NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2015*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2015. 112 s. ISBN 978-80-87038-25-3. S. 31–32.

¹² HOLNIŠER, Igor. *Sousedství na hranici: Bruntálsko 1938-1946*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2015. 125 s. ISBN 978-80-87038-24-6. S. 28–29.

¹³ NIESNER, Tomáš. Historie města. Online. *Průvodce městem Bruntál - k 798. výročí od Klubu Za starý Bruntál*. 6. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=941544. [cit. 2024-02-12].

¹⁴ NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2010*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2010. 115 s. ISBN 978-80-87038-14-7. S. 15.

¹⁵ HOLNIŠER, Igor. *Sousedství na hranici: Bruntálsko 1938-1946*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2015. 125 s. ISBN 978-80-87038-24-6. S. 44–45.

¹⁶ CEPEK, Josef. *Bruntál 1213*. Bruntál: Plynoservis CEPEK, 1999. 128 s. ISBN 80-238-3257-3. S. 72.

¹⁷ Sedm žen si vzalo život v domě zubního lékaře. U Černého potoka se zastřelil učitel Brandt spolu se svojí manželkou a dcerou.

¹⁸ HOLNIŠER, Igor. *Sousedství na hranici: Bruntálsko 1938-1946*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2015. 125 s. ISBN 978-80-87038-24-6. S. 44–45.

¹⁹ Bruntál byl osvobozen jednotkami 304. střelecké divize 106. střeleckého sboru a 167. divize 107. střeleckého sboru.

tímto nadobro skončil despotismus nacistických přívrženců.²⁰ Poválečná léta přinesla dramatickou změnu v národnostní struktuře obyvatelstva, rovněž se změnila podoba průmyslové a zemědělské výroby.²¹

Správa Bruntálu a celého okresu spadala v okamžiku osvobození pod velitelství Rudé armády, jejímž sídlem se stal bruntálský zámek. Spolu s Rudou armádou spravoval území také nově vzniklý prozatímní Národní výbor v čele s továrníkem Lazarem.²² Dne 31. května 1945 ho nahradil Revoluční národní výbor, jehož předsedou byl navrátilcec Emil Tomeček.²³ Výbor se skládal z původních předválečných českých obyvatel Bruntálu, ale i těch nově příchozích.²⁴ Na bezpečnosti ve městě se podíleli tzv. komisaři. K nim se přidala partyzánská skupina Rudá Morava, konkrétně kroměřížský oddíl Olga, který povolal pro udržení pořádku právě předseda Revolučního národního výboru Tomeček. Zásahy oddílu do spravování města probíhaly až do srpna 1945²⁵, poté převzal odpovědnost za bezpečnost Sbor národní bezpečnosti.²⁶ Po rozpuštění národního výboru dne 8. července 1945 jeho činnost nahradila Místní správní komise v čele s Ladislavem Hladkým. Tímto se stalo město Bruntál opět okresním městem.

Červenec roku 1945 se v Bruntále rovněž pojí s několika nešťastnými událostmi. Usmrcení jednoho z členů Rudé Moravy při jeho manipulaci s granátem, který nechtěně vybuchl, se považovalo za pokus Němců o atentát. Toto křivé obvinění vedlo 3. července k popravě 27 nevinných bruntálských Němců²⁷, ke které došlo v internačním táboře naproti dnešnímu Selíku na Jesenické ulici.²⁸ Na základě vyhlášení dekretů prezidenta republiky Edvarda Beneše došlo k zabavení veškerého německého majetku včetně průmyslových

²⁰ NIESNER, Tomáš. Historie města. Online. *Průvodce městem Bruntál - k 798. výročí od Klubu Za starý Bruntál*. 6. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=941544. [cit. 2024-02-12].

²¹ NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2010*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2010. 115 s. ISBN 978-80-87038-14-7. S. 15.

²² HOLNIŠER, Igor. *Sousedství na hranici: Bruntálsko 1938-1946*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2015. 125 s. ISBN 978-80-87038-24-6. S. 48.

²³ CEPEK, Josef a kol. *BRUNTÁL: Příběh nejstaršího města*. Valašské Meziříčí: RAP GROUP, 2013. 185 s. ISBN 978-80-260-3197-0. S. 39.

²⁴ NIESNER, Tomáš. Historie města. Online. *Průvodce městem Bruntál - k 798. výročí od Klubu Za starý Bruntál*. 7. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=941546. [cit. 2024-02-23].

²⁵ HOLNIŠER, Igor. *Sousedství na hranici: Bruntálsko 1938-1946*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2015. 125 s. ISBN 978-80-87038-24-6. S. 48.

²⁶ NIESNER, Tomáš. Historie města. Online. *Průvodce městem Bruntál - k 798. výročí od Klubu Za starý Bruntál*. 7. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=941546. [cit. 2024-02-23].

²⁷ Dohromady bylo do internačního tábora odvedeno na 200 mužů německé hlídky. Údajně měl do aparátu umístit bombu Bedřich Fochle, jehož nevina se zjistila bezprostředně po jeho zastřelení.

²⁸ CEPEK, Josef. *Bruntál 1213*. Bruntál: Plynoservis CEPEK, 1999. 128 s. ISBN 80-238-3257-3. S. 74.

podniků a živností.²⁹ Německým občanům bylo taktéž odepřeno československé občanství a byl nařízen jejich následný odsun do Německa, které bylo v té době rozděleno do okupačních zón. Dne 11. července se uskutečnil v Bruntále první „divoký“ odsun. Dvěma vlakovými soupravami bylo z bruntálského nádraží deportováno okolo 4000 příslušníků německé národnosti.³⁰ Dodatečné hlášení Okresní správní komise v Bruntále uvedlo, že transport bruntálských Němců neproběhl v souladu s danými směrnicemi. Nerespektování pokynů a kruté podmínky při deportaci zaznamenal ve svých vzpomínkách také Kurt Langer.³¹

„Během deseti minut musíme opustit naše domovy, nemáme ani čas sbalit si to nejmnutnější. Popadnu, co mi přijde pod ruku: malý křížek, několik kapesníků, kousek tvrdého chleba, nějaké prádlo a to je všechno. ‘Partyzáni‘ jsou všude a nutí každého ke spěchu. Vyhánějí nás z domů na ulici. [...] Jako dobytek nás ženou k nádraží, kde na nás už čeká nákladní vlak s otevřenými vagony, v nichž se jinak přepravuje uhlí. [...] Napěchují nás asi po padesáti do každého vagonu. Vagóny nejsou ani vymeteny, je v nich na dva prsty uhelného prachu.“³²

Další řádný odsun Němců následně pokračoval roku 1946, a to konkrétně od ledna do října.³³ Konečné číslo odsunutých Němců z okresu Bruntál se rovná přibližně 100 000 osob.

Nuceným odchodem Němců došlo ke změně struktury obyvatelstva a narušení přirozeného demografického trendu na daném území.³⁴ Bezprostředně po osvobození města došlo k návratu českého obyvatelstva, které bylo po Mnichovské dohodě roku 1938 nuceno odejít. Město bylo zároveň dosídlováno nově příchozími lidmi z celé republiky. I přes velký zájem o osídlení nebyla však četnost odsunutého německého obyvatelstva nahrazena. Narůstal počet migrantů, kteří se rozhodli vrátit zpět do vnitrozemí. Jako důvod jejich návratu se uvádí špatné životní podmínky vyplývající z nízké úrovně zemědělství, a tedy nižšího příjmu. Na území byl taktéž pro zrušení průmyslových podniků nedostatek pracovních míst a velký rozsah

²⁹ NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2010*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2010. 115 s. ISBN 978-80-87038-14-7. S. 16.

³⁰ NIESNER, Tomáš. Historie města. Online. *Průvodce městem Bruntál - k 798. výročí od Klubu Za starý Bruntál*. 7. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=941546. [cit. 2024-02-23].

³¹ NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2015*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2015. 112 s. ISBN 978-80-87038-25-3. S. 6.

³² LANGER, Kurt. *Dny strachu: zpráva o "odsunu" sudetských Němců z Bruntálska*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1992. 72 s. ISBN 80-85241-23-4. S. 54–55.

³³ NIESNER, Tomáš. Historie města. Online. *Průvodce městem Bruntál - k 798. výročí od Klubu Za starý Bruntál*. 7. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=941546. [cit. 2024-02-28].

³⁴ NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2015*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2015. 112 s. ISBN 978-80-87038-25-3. S. 32.

válečných škod. Značný rozdíl života ve vnitrozemí zapříčinil během 3 let odchod jedné třetiny dosídlenců.³⁵ Výsledkem první fáze dosidlování bylo osídlení regionu 84 099 obyvateli, což odpovídalo 54,1 % počtu obyvatel žijících na tomto území v roce 1930. Otázka dosidlování nebyla vyřešena ani v 50. a 60. letech 20. století.³⁶

Roku 1946 výše zmíněnou Místní správní komisi nahradil volený městský národní výbor. V květnových volbách bylo do národního výboru zvoleno 36 členů. Celostátní vítězství připadlo Komunistické straně Československa, stejně tak strana zvítězila s více jak 50 % i v Bruntále. KSČ získala v národním výboru jakožto vítězná strana 17 míst, lidová strana měla 5 členů, sociálně demokratická strana a národnostně socialistická strana měly obě po 7 členech. Předsedou národního výboru byl zvolen již zmiňovaný Ladislav Hladký. Po boku měl prvního místopředsedu Vojtěcha Vodičku a druhého místopředsedu Emila Tomečka.³⁷

Ve městě se postupně obnovoval a rozvíjel jak politický, tak společenský život. Ve veřejném dění se aktivně angažovaly obnovené či nově vzniklé společenské i kulturní organizace a sdružení. Jednalo se zejména o Český svaz mládeže, Svaz přátel Sovětského svazu, Klub českých turistů, sbory dobrovolných hasičů, Svaz osvobozených politických vězňů aj. Svou pozici upevňovala také Komunistická strana, která čerpala ze svého mocenského vlivu. Postupně začala ovládat rolnické komice místní i okresní, také převzala kontrolu nad Jednotným svazem českých zemědělců v Bruntále. Tato skutečnost vedla k tomu, že okamžiky mocenského převratu v únoru 1948 proběhly v naprosté režii této strany.³⁸

1.3 Období komunistického režimu

V únoru 1948 započalo období totalitního politického systému trvající až do listopadu 1989. Cílem změn mocenského mechanismu bylo vytvoření mocenského monopolu Komunistické strany Československa. Vznikem okresních akčních výborů Národní třídy došlo k sesazování členů demokratických politických stran, což vedlo v Bruntále k proměně politického složení místního národního výboru.³⁹ Komunistická strana se pro silnou pozici snažila o čistky v politické i veřejné sféře života. Sílicí moc strany přinášela KSČ stále větší

³⁵ NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2010*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2010. 115 s. ISBN 978-80-87038-14-7. S. 18.

³⁶ NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2015*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2015. 112 s. ISBN 978-80-87038-25-3. S. 32.

³⁷ CEPEK, Josef. *Bruntál 1213*. Bruntál: Plynoservis CEPEK, 1999. 128 s. ISBN 80-238-3257-3. S. 76.

³⁸ NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2010*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2010. 115 s. ISBN 978-80-87038-14-7. S. 20–21.

³⁹ CEPEK, Josef a kol. *BRUNTÁL: Příběh nejstaršího města*. Valašské Meziříčí: RAP GROUP, 2013. 185 s. ISBN 978-80-260-3197-0. S. 40.

počet členů. Sílu monopolu KSČ reflektovaly také výsledky parlamentech voleb v květnu 1948, ze kterých vzešlo 98,3 % podpory v okrese Krnov a v okrese Bruntál vyjádřilo podporu této kandidátce 95,7 % občanů. Pro porovnání bych zmínila výsledky hlasování v rámci celého státu, kdy pro KSČ hlasovalo 83,4 % voličů. V rámci dalších let nadále probíhalo znárodnování, nucená kolektivizace a socializace. Došlo k zjednodušení politického systému a veškeré politické strany a organizace byly podřízeny dohledu a kontrole KSČ.⁴⁰ Potlačování demokratických hodnot a likvidace jakýchkoliv skutečných či potencionálních odpůrců vedla k naprosté ztrátě suverenity života místních lidí.⁴¹ Není známo, že by se v Bruntále během komunistické totality projevila výraznější vlna odporu. Ani události pražského jara či období normalizace nepřineslo ve městě významnější projevy opozičních aktivit.⁴²

Poválečné změny v Bruntále silně zasáhly do průmyslové sféry města. Veškeré průmyslové závody zkonfiskované Němcům byly následně znárodněny. Odsun německého obyvatelstva zapříčinil v Bruntále nedostatek pracovních sil, což vedlo ke snaze reorganizovat charakter a strukturu zdejších průmyslových závodů. Tyto změny byly charakteristické pro celé pohraniční území, důvodem byl malý zájem dosídlenců o práci v průmyslu. Neschopností nahradit pracovní pozice odsunutého německého obyvatelstva v této oblasti byla preferována koncepce zemědělského osídlení. Na Bruntálsku, které bylo významným průmyslovým střediskem především v oblasti textilního průmyslu, byla snaha tradiční textilní výrobu omezit. Velké množství závodů bylo zrušeno, jiné se v rámci industrializace přesunuly na Slovensko. Přesun se týkal textilních závodů firmy Chlupáček a firmy Wlačil sídlících v Krnově, z Vrbna pod Pradědem byl přesunut kovozávod A. Grohmana. Významným textilním závodem byla tkalcovna podniku Moravolen, ta byla do poloviny 60. let v Bruntále zrušena a sloučena s národními podniky Moravskoslezské lnářské podniky v Šumperku.⁴³ Tato kontroverzní politická rozhodnutí, která měla za vinu nedostatek pracovních příležitostí, vedla k destabilizaci osídlení.⁴⁴ Opatření rovněž vedla k vytvoření situace, kdy se výraznou charakteristikou města Bruntál stalo minimální zastoupení průmyslových podniků, a Bruntálsko se stalo druhou nejméně průmyslově rozvinutou oblastí, hned po oblasti

⁴⁰ NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2010*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2010. 115 s. ISBN 978-80-87038-14-7. S. 21.

⁴¹ Tamtéž. S. 16.

⁴² Tamtéž. S. 21.

⁴³ Tamtéž. S. 23.

⁴⁴ NIESNER, Tomáš. *Historie města*. Online. *Průvodce městem Bruntál - k 798. výročí od Klubu Za starý Bruntál*. 7. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=941546 . [cit. 2024-03-2].

Osoblažska.⁴⁵ S cílem zmírnit tyto nepříznivé tendence vznikly ve městě podniky, které se zaměřovaly na odvětví neobvyklá pro tento region. Mezi lety 1953 a 1960 v Bruntále vznikly závody jako Prefa Bruntál, Československé automobilové opravy Bruntál, Masný průmysl Bruntál a Lisovny nových hmot.⁴⁶ Sjednocením pivovaru s lihovarem Německého řádu spolu s likérkou F. Springera vznikl v Bruntále závod SELIKO (Severomoravské lihovary a konservárny).⁴⁷ Do poloviny 60. let byly některé ze závodů, jako například Prefa Bruntál nebo Masný průmysl, zrušeny. Zásada zvýšení významu města byla implementována prostřednictvím posílení závodu Lisoven nových hmot, a později od 80. let výstavbou Hydrometalurgického závodu, který zpracovával polymetalické rudy.⁴⁸ V důsledku předchozích úprav v průmyslovém sektoru došlo do roku 1960 k 14 % poklesu zaměstnanosti v textilním průmyslu, zatímco zaměstnanost ve strojírenském odvětví vzrostla o 11 %.

Po druhé světové válce měl Bruntál rozsáhlé zemědělské zázemí, které původně tvořili soukromě hospodařící zemědělci. Dne 19. května 1946 jim byly slavnostně předány Dekrety o půdě, kde byl přítomen i ministr zemědělství Julius Ďuriš. Poté, co Horské oblastní pastvinářské družstvo, do něhož patřily velkostatky Řádu německých rytířů a Macholdův statek, neuspělo, byl 1. ledna 1949 založen národní podnik Státní statek Bruntál sídlící na Dukelské ulici. Současně v roce 1949 soukromě hospodařící zemědělci zformovali Jednotné zemědělské družstvo (JZD). Integrováním Jednotného zemědělského družstva do Státního statku Bruntál přestalo JZD v Bruntále od roku 1965 spolu se soukromě hospodařícími rolníky existovat.⁴⁹

Pokud jde o vývoj správy, v roce 1960 si město Bruntál nadále udrželo postavení okresního města. Byl středem nově vzniklého okresu v rámci Moravskoslezského kraje, který byl rozšířen o obce Zlaté Hory, Údolí, Rejvíz a Ondřejovice patřící původně k okresu Jeseník a obce Horní Benešov, Sosnová, Horní Životice, Staré Heřminovy a Svobodné Heřmanovice z okresu Opava.⁵⁰ Tato skutečnost vedla k přejmenování správní instituce Místního národního

⁴⁵ CEPEK, Josef a kol. *BRUNTÁL: Příběh nejstaršího města*. Valašské Meziříčí: RAP GROUP, 2013. 185 s. ISBN 978-80-260-3197-0. S. 40.

⁴⁶ NIESNER, Tomáš. Historie města. Online. *Průvodce městem Bruntál - k 798. výročí od Klubu Za starý Bruntál*. 7. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=941546. [cit. 2024-03-2].

⁴⁷ CEPEK, Josef. *Bruntál 1213*. Bruntál: Plynoservis CEPEK, 1999. 128 s. ISBN 80-238-3257-3. S. 79.

⁴⁸ NIESNER, Tomáš. Historie města. Online. *Průvodce městem Bruntál - k 798. výročí od Klubu Za starý Bruntál*. 7. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=941546. [cit. 2024-03-2].

⁴⁹ CEPEK, Josef a kol. *BRUNTÁL: Příběh nejstaršího města*. Valašské Meziříčí: RAP GROUP, 2013. 185 s. ISBN 978-80-260-3197-0. S. 40.

⁵⁰ NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2010*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2010. 115 s. ISBN 978-80-87038-14-7. S. 17.

výboru na Městský národní výbor Bruntál.⁵¹ Taktéž došlo k vyhrazení pojmu „pohraniční území“, do kterého byl okres Bruntál i město Bruntál zařazen. Definováním pohraničního území a přijetím příslušných předpisů a opatření byla řešena snaha o dosídlení zdejší oblasti.⁵²

1.4 Polistopadový vývoj města

Pro konec 20. století je charakteristická snaha o znovuvrácení demokratických hodnot, obnovení soukromého vlastnictví a hledání cesty ke zlepšení vývoje v oblasti ekonomické i sociální.⁵³ V listopadu roku 1989 proběhla na náměstí Míru demonstrace, kterou tisíce bruntálských obyvatel dávalo najevo svoji podporu pro odchod příslušníků sovětských vojsk a jejich rodin.⁵⁴ Termín odchodu sovětských vojáků z Bruntálu byl nakonec stanoven na 15. února 1990.⁵⁵ Změny nesoucí se spolu s listopadovými událostmi se projeví také ve výsledcích prvních svobodných parlamentních voleb od roku 1946, které proběhly v červnu 1990. V okrese Bruntál se prosadilo s jasným vítězstvím Občanské fórum, kdy od Sněmovny lidu získalo 51,3 % hlasů a od Sněmovny národů 39,4 %. Druhou pozici obsadilo Hnutí za samosprávnou demokracii – Společnost pro Moravu a Slezsko s 18,5 % hlasů od Sněmovny lidu a 25,3 % od Sněmovny národů. Určitou část podpory obyvatelstva si zachovala i strana komunistická, která se s 15,5 % hlasů od Sněmovny lidu a 16,7 % hlasů od Sněmovny národů umístila na třetím místě. Další parlamentní volby roku 1992 upevnily směřování Československa, kdy největší podporu obhájila Občanská demokratická strana (nahradila Občanské fórum), která v koalici spolu s Křesťansko-demokratickou stranou získala od Sněmovny lidu 33,7 % podpory a 25 % od Sněmovny národů. Nicméně silnou pozici na druhém místě nadále udržela i komunistická strana, která s Demokratickou levicí tvořila koalici Levý bok. Levicové strany nacházejí v okrese Bruntál silnou podporu dodnes. Největší přízeň získávala Česká strana sociálně demokratická (ČSSD)⁵⁶, která zvítězila v okrese Bruntál v každých volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR až do roku 2013.⁵⁷ Město v devadesátých letech v rámci politického rozvoje navštívilo několik předních českých politiků.

⁵¹ CEPEK, Josef a kol. *BRUNTÁL: Příběh nejstaršího města*. Valašské Meziříčí: RAP GROUP, 2013. 185 s. ISBN 978-80-260-3197-0. S. 45.

⁵² CEPEK, Josef. *Bruntál 1213*. Bruntál: Plynoservis CEPEK, 1999. 128 s. ISBN 80-238-3257-3. S. 78.

⁵³ NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2010*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2010. 115 s. ISBN 978-80-87038-14-7. S. 16.

⁵⁴ CEPEK, Josef a kol. *BRUNTÁL: Příběh nejstaršího města*. Valašské Meziříčí: RAP GROUP, 2013. 185 s. ISBN 978-80-260-3197-0. S. 53.

⁵⁵ CEPEK, Josef. *Bruntál městem a historii: Budování nového domova 1945-2013*. Díl III. 2014. 223. s. ISBN 978-80-260-6165-6. S. 92.

⁵⁶ Dnes pod názvem Sociální demokracie (SOCDEM).

⁵⁷ NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2010*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2010. 115 s. ISBN 978-80-87038-14-7. S. 21–22.

Dne 21.května 1990 Bruntál navštívila ministryně spravedlnosti JUDr. Dagmar Burešová. 2. června téhož roku přijel tehdejší ministr financí Václav Klaus.⁵⁸ Významným se pro bruntálské obyvatelstvo stalo 28.září 1995, kdy město Bruntál svou návštěvou poctil prezident republiky Václav Havel.

Během roku 1990 se všechny obce, které byly dříve spojeny s městem Bruntál, postupně osamostatnily. Ze strany obcí došlo k prohlášení o ustavení Aktivu místních částí Bruntálu, zástupci daných obcí měli následně komunikovat s Městským úřadem Bruntál a předkládat požadavky obcí.⁵⁹ Jednalo se o obce Kunov, Nové Heřmínovy, Milotice nad Opavou, Karlovec a Obornou.⁶⁰

90. léta minulého století započala ve městě Bruntál novou vývojovou etapu. V důsledku ekonomické transformace došlo ke změně průmyslové struktury. Stagnací většiny průmyslových podniků nastal jejich následný zánik, jelikož nedokázaly obstát v nových podmínkách tržního hospodářství.⁶¹ Byl zrušen národní podnik Státní statky Bruntál a Československé státní automobilové opravny, stejný osud potkal národní podnik SELIKO i místní mlékárnu. Lisovny nových hmot, které v 70. letech 20. století výrazně pomohly ke zlepšení situace ve městě, byly časem restrukturalizovány do formy akciové společnosti a přejmenovány na podnik Alfa Plastik. Areál Hydrometalurgického závodu, označován také jako Rudné doly, byl začleněn do struktur národního podniku se zaměřením na výrobu osvětlovacích těles značky OSRAM, specializujícího se na výrobu osvětlovacích zařízení. Ke stěžejním podnikům města se zařadila na počátku 21. století i společnost Linaset, která spustila výrobní činnost v roce 2001.⁶²

Jelikož bylo město dosídleno lidmi ze všech částí republiky, zdejší obyvatelé neměli k městu hlubší pocit sounáležitosti.⁶³ Pro představu bych zmínila sčítání lidu z roku 1991, kdy mohlo pouze 54 % obyvatel okresu Bruntál potvrdit, že se zde narodilo.⁶⁴ K prohloubení vztahu

⁵⁸ CEPEK, Josef. *Bruntál městem a historií: Budování nového domova 1945-2013*. Díl III. 2014. 223. s. ISBN 978-80-260-6165-6. S. 94.

⁵⁹ CEPEK, Josef a kol. *BRUNTÁL: Příběh nejstaršího města*. Valašské Meziříčí: RAP GROUP, 2013. 185 s. ISBN 978-80-260-3197-0. S. 53.

⁶⁰ CEPEK, Josef. *Bruntál městem a historií: Budování nového domova 1945-2013*. Díl III. 2014. 223. s. ISBN 978-80-260-6165-6. S. 97.

⁶¹ NIESNER, Tomáš. Historie města. Online. *Průvodce městem Bruntál - k 798. výročí od Klubu Za starý Bruntál*. 7. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=941546 . [cit. 2024-03-6].

⁶² CEPEK, Josef a kol. *BRUNTÁL: Příběh nejstaršího města*. Valašské Meziříčí: RAP GROUP, 2013. 185 s. ISBN 978-80-260-3197-0. S. 49.

⁶³ Tamtéž. S. 50.

⁶⁴ NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2010*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2010. 115 s. ISBN 978-80-87038-14-7. S. 20.

a pocitu domova zdejších občanů začalo město pořádat různé společenské akce. Již od roku 1968 probíhaly slavnostní Dny hraničářů, které se konaly na Uhlířském vrchu.⁶⁵ Novým fenoménem v sociálním kontextu bylo obnovení městské pouti, které iniciovalo občanské sdružení Klub za starý Bruntál spolu s děkanstvím Bruntál dne 17. srpna 1991. Tento akt se v dalších letech stal oslavou známou jako Dny města.⁶⁶ Taktéž došlo po domluvě s Židovskou obcí Olomouc k obnovení židovského hřbitova na Polní ulici, jelikož byl během druhé světové války zrušen.⁶⁷

Politicko-správními změnami došlo ke zrušení mnoha úřadů, orgánů a institucí, což mělo negativní dopad na význam města a také zaměstnanost obyvatelstva.⁶⁸ Ve světle reformy ve veřejné správě došlo k ukončení činnosti Okresního úřadu v Bruntále koncem roku 2002. Jeho pravomoci byly rozděleny mezi tři nově vytvořené městské úřady s rozšířenou působností v Bruntále, Krnově a Rýmařově. Některé kompetence přešly na nově ustanovený Krajský úřad Moravskoslezského kraje v Ostravě a Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových v Opavě. Město Bruntál tak přestalo být základní jednotkou státní správy.

1.5 Vývoj ve 21. století

Příchod 21. století se nesl v duchu rekonstrukcí a budování lepších podmínek pro život. Ve městě došlo k přestavbě několika památkových objektů. V letech 2003 až 2004 prošlo významnou změnou náměstí Míru, během rekonstrukce byla upravena povrchová plocha. Klíčovým prvkem této proměny byla integrace vodního prvku, který byl v červnu 2010 instalován v podobě kulové fontány uprostřed náměstí. K dalším přestavbám v historickém centru města došlo v roce 2005, kdy byla zahájena rekonstrukce Zámeckého náměstí. Nové podoby se dočkal rovněž v roce 2008 až 2009 městský park, v roce 2010 se stalo dalším zásadním bodem v novodobé historii města dokončení výstavby moderního wellnesscentra, což byla doposud největší investice města. Veškeré změny ve městě se mohly uskutečnit díky dotacím získaným od Evropské unie, státu i kraje.⁶⁹

⁶⁵ CEPEK, Josef a kol. *BRUNTÁL: Příběh nejstaršího města*. Valašské Meziříčí: RAP GROUP, 2013. 185 s. ISBN 978-80-50. S. 50.

⁶⁶ CEPEK, Josef. *Bruntál městem a historií: Budování nového domova 1945-2013*. Díl III. 2014. 223. s. ISBN 978-80-260-6165-6. S. 100.

⁶⁷ CEPEK, Josef a kol. *BRUNTÁL: Příběh nejstaršího města*. Valašské Meziříčí: RAP GROUP, 2013. 185 s. ISBN 978-80-50. S. 50.

⁶⁸ NIESNER, Tomáš. *Historie města*. Online. *Průvodce městem Bruntál - k 798. výročí od Klubu Za starý Bruntál*. 7. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=941546. [cit. 2024-03-9].

⁶⁹ CEPEK, Josef a kol. *BRUNTÁL: Příběh nejstaršího města*. Valašské Meziříčí: RAP GROUP, 2013. 185 s. ISBN 978-80-57. S. 57–58.

2 Vývoj školství v českých zemích od 2. poloviny 20. století

Po ukončení druhé světové války roku 1945 se české školství ocitá v období obnovování a návratu české výuky. Během okupace českých zemí se nacistické Německo snažilo ze škol vymýtí cokoli české, což mělo za následek katastrofální stav českého školství a vzdělávání. Po osvobození našich zemí bylo v našem školství stěžejní systematicky eliminovat jakékoliv známky nacistických ideologií a demokratizovat ho. To zahrnovalo odstranění učebních materiálů pocházejících z období okupace, dále došlo k uzavření veškerých německých škol a proběhla očista školských zařízení směřující k obnovení demokratických a humanitních hodnot v oblasti vzdělávání. Tyto opatření koncipoval právě Košický vládní program, který přijala vláda v dubnu 1945 při zasedání v Košicích. Snahou všech učitelů a školských pracovníků bylo dostat české školství zpět na úroveň, ve které bylo v období první republiky. Význačným stanoviskem Košického vládního programu bylo rozhodnutí o přeorientování veškeré výchovy a vzdělávání na podporu slovanství a vyzdvihování jeho hodnot. Ministrem školství, dr. Zdeňkem Nejedlým, byl školským pracovníkům svěřen úkol restrukturalizovat celý školský systém tak, aby byl co nepřístupnější širokým vrstvám populace. V témže roce se v květnu zahájila výuka na všech pozůstalých školách a v novém školním roce došlo k znovuotevření českých vysokých škol. První celostátní sjezd učitelstva v červenci 1945 formuloval základní vize pro budování tzv. nové školy. Vize zahrnovaly zřízení jednotné školy v souladu s Košickým vládním programem, implementaci vysokoškolského vzdělání pro učitele všech stupňů a vybudování pedagogického výzkumného ústavu.⁷⁰ Jednotným školstvím se rozuměl takový systém, který poskytoval vzdělání odpovídající věku na jednotlivých školských stupních a umožňoval každému studentovi, který úspěšně dokončil požadované úkoly na daném stupni, postup na vyšší stupeň vzdělání.⁷¹ Složitá politická situace v prvních poválečných letech Československa však realizaci těchto cílů zbrzdila.⁷² Školství se jako důležitý článek společnosti stalo předmětem sporu s politickým a ideologickým podtextem. Tento konflikt se točil kolem otázky vhodné podoby jednotného školního systému. Na jedné straně byli zastánci diferencovaného přístupu ke vzdělání, kteří zdůrazňovali individuální rozdíly mezi jednotlivými jedinci, což však bylo v rozporu s marxistickou ideologií. Na druhé straně stáli zastánci nediferencovaného jednotného školního systému, v čele s osobnostmi jako

⁷⁰ KOVAŘÍČEK, Václav a KOVAŘÍČKOVÁ, Iva. *Vývoj školských soustav v českých zemích*. Olomouc: rektorát Univerzity Palackého v Olomouci, 1989. 101 s. S. 16–17.

⁷¹ SOMR, Miroslav a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 360 s. S. 304.

⁷² KOVAŘÍČEK, Václav a KOVAŘÍČKOVÁ, Iva. *Vývoj školských soustav v českých zemích*. Olomouc: rektorát Univerzity Palackého v Olomouci, 1989. 101 s. S. 16–17.

byl Zdeněk Nejedlý a další představitelé KSČ. Tito zastánci prosazovali koncept takové školy, která by poskytovala identické vzdělání pro všechny bez rozdílu.⁷³

Únor 1948 znamenal pro českou pedagogiku zásadní obrat. V důsledku prohlubujících se vztahů se Sovětským svazem po všech stránkách se dostává do popředí snaha o napodobení sovětského školství a pedagogiky. Základním pilířem státní výchovné politiky se stává teoretický rámec socialistické výchovy.⁷⁴ V dubnu 1948 byl Národním shromážděním přijat zákon o jednotném školství, což představovalo realizaci vzdělávací strategie Komunistické strany Československa. Veškerá školská zařízení tímto zákonem spadala pod státní správu a název škola mohly užívat pouze organizace zřizované státem a jeho orgány. Školní výuka probíhala společnou formou, kdy třídu tvořili jak chlapci, tak děvčata. Vzdělávací systém se rozčlenil na školy mateřské pro děti od 3 do 6 let, školy 1. stupně (národní školy) s pěti ročníky, školy 2. stupně (střední školy) se čtyřmi ročníky a školy 3. stupně (gymnázia a odborné školy). Povinná školní docházka se vztahovala na děti od 6 do 15 let, tedy do ukončení střední školy. Poté si žáci volili mezi školami 3. stupně. Zásadní zlom ve školství nespočíval pouze v reorganizaci systému škol, ale došlo rovněž k obsahové přestavbě výchovy a vzdělávání. Usnesení Ústředního výboru KSČ o učebnicích z roku 1951 iniciovalo obsahovou přeměnu⁷⁵, která směřovala k ideovému přizpůsobení veškeré výchovy a vzdělávání principům marxismu-leninismu a započala sovětizace českého školství. Stěžejní bylo vést mládež k úctě a lásce ke komunistické straně.⁷⁶ Tyto snahy měly prostupovat celým školstvím, pro tento cíl byl taktéž zaveden ve školách nový předmět s názvem politická výchova (později občanská výchova).⁷⁷

Rok 1953 s sebou přinesl spolu s přijetím zákona o nové školské soustavě a vzdělávání učitelů další změny. Důraz byl kladen na význam edukace mládeže z dělnických kruhů, zlepšení politické i odborné přípravy budoucích kvalifikovaných pracovníků a zvýšení standardu vzdělávání pedagogů. Rovněž byla zdůrazněna důležitost rozvoje polytechnického

⁷³ VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana (ed.). *Pedagogika pro učitele 2., rozšířené a aktualizované vydání*. Online. Grada, 2010. 456 s. [cit. 2024-03-16]. ISBN 978-80-247-7518-0. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/kniha/pedagogika-pro-ucitele-1903/>. S. 84.

⁷⁴ SOMR, Miroslav a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 360 s. S. 290.

⁷⁵ Nově vytvořený vzdělávací program úzce propojoval školství a tehdejší politický režim, rovněž zdůrazňoval těsné spojení se životem a lidově demokratický charakter školy.

⁷⁶ KOVAŘÍČEK, Václav a KOVAŘÍČKOVÁ, Iva. *Vývoj školských soustav v českých zemích*. Olomouc: rektorát Univerzity Palackého v Olomouci, 1989. 101 s. S. 17–18.

⁷⁷ VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana (ed.). *Pedagogika pro učitele 2., rozšířené a aktualizované vydání*. Online. Grada, 2010. 456 s. [cit. 2024-03-16]. ISBN 978-80-247-7518-0. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/kniha/pedagogika-pro-ucitele-1903/>. S. 85.

vzdělávání.⁷⁸ Z důvodu potřeby urychlení vzdělávacího procesu mladé generace došlo k redukci délky povinné školní docházky na osm let, taktéž došlo ke sjednocení prvního a druhého stupně školství.⁷⁹ Zkrácení délky druhého stupně zapříčinilo nárůst nároků na první stupeň, který začal začleňovat předměty typické pro vyšší stupeň vzdělání, jako jsou dějepis, zeměpis a přírodopis, a současně došlo k eliminaci dosavadních předmětů, jako byla prvouka, vlastivěda nebo psaní. Tato změna měla negativní dopad na žáky, což vedlo k obviňování učitelů z nepříznivé situace, zejména vzhledem k vysokému procentu neúspěšných žáků (až 20 %). Učitelé podléhali neustálému tlaku stranických usnesení kritizujících aktuální stav výchovy a vzdělávání ve školách.⁸⁰ V rámci obsahu a struktury bylo sjednoceno i celkové všeobecné vzdělávání. Pro lepší dostupnost vyššího vzdělání širšímu obyvatelstvu došlo k rozšíření sítě školských zařízení. Nově vznikla osmiletá střední škola poskytující žákům komplexní základní vzdělání a střední škola jedenáctiletá, jejímž úkolem bylo poskytnout vyšší úroveň všeobecného vzdělání spolu s přípravou na vysokou školu.

V 60. letech vstupuje české školství do nové etapy počínající schválením Zákona o soustavě výchovy a vzdělávání (školský zákon), který měl reflektovat nutnost výchovy a vzdělávání mládeže a pracujících jako zapálených budovatelů komunismu potřebných pro rozvoj socialistické společnosti. Došlo k systematictější organizaci výchovně vzdělávacích zařízení a veškeré stupně a typy vzdělávacích institucí byly propojeny tak, aby poskytly každé nadané mládeži možnost dosáhnout nejvyššího stupně vzdělání.⁸¹ Jako významná byla zdůrazňována mimoškolní výchova, jejíž implementaci převzal do svých rukou zejména Československý svaz mládeže a jeho pionýrské skupiny. Nový školský zákon silně podporující komunistickou výchovu mládeže a další rozvoj socialistického školství v Československé socialistické republice⁸² zahrnoval předškolní výchovu v jeslích a mateřských školách pro děti do šesti let. Následovalo povinné základní vzdělávání na základních devítiletých školách pro děti od šesti do patnácti let. Mladistvým jedincům ve věku od patnácti let byla zajištěna možnost

⁷⁸ SOMR, Miroslav a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 360 s. S. 306–307.

⁷⁹ KOVAŘÍČEK, Václav a KOVAŘÍČKOVÁ, Iva. *Vývoj školských soustav v českých zemích*. Olomouc: rektorát Univerzity Palackého v Olomouci, 1989. 101 s. S. 18–19.

⁸⁰ VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana (ed.). *Pedagogika pro učitele 2., rozšířené a aktualizované vydání*. Online. Grada, 2010. 456 s. [cit. 2024-03-16]. ISBN 978-80-247-7518-0. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/kniha/pedagogika-pro-ucitele-1903/>. S. 85.

⁸¹ KOVAŘÍČEK, Václav a KOVAŘÍČKOVÁ, Iva. *Vývoj školských soustav v českých zemích*. Olomouc: rektorát Univerzity Palackého v Olomouci, 1989. 101 s. S. 18–19.

⁸² SOMR, Miroslav a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 360 s. S. 310.

získání středního a vyššího vzdělání prostřednictvím různých typů škol⁸³ a následně mohli pokračovat ve studiu na vysoké škole. Rovněž se poprvé v rámci vzdělávací činnosti objevila otázka dalšího vzdělávání pracujících. Díky novému zákonu jim byla poskytnuta možnost rozšířit si svou úroveň vzdělání i při zaměstnání. Tuto příležitost poskytovaly veškeré školy a kurzy spolu se vzdělávacími institucemi provozovanými státem.⁸⁴ Jedním z hlavních principů školství v této fázi bylo úzce propojit školu s praktickým životem, což zahrnovalo získání teoretických i praktických dovedností v oblasti výroby. Cílem bylo, aby žáci získali nejen základní vzdělání v oblasti věd, ale také se seznámili s principy a postupy výroby. Středoškolští absolventi měli být připraveni na vykonávání dělnických povolání, což se reflektovalo i v obsahu jejich vzdělání. Celý školský systém se snažil realizovat koncept polytechnizace a zapojení žáků do výrobních procesů. To se projevilo v začlenění předmětu pracovního vyučování do výuky na základních devítiletých školách, předmětu výrobní práce na středních všeobecně vzdělávacích školách a následnou praxí. Absolventi získávali maturitní vysvědčení, ale také výuční list opravňující k pracovnímu uplatnění. Nicméně v praxi se tento koncept často potýkal s nedostatkem pracovních příležitostí v průmyslových odvětvích, což vedlo k jeho omezené účinnosti.⁸⁵

Pražské jaro 1968 s sebou přineslo snahy o obnovení původního prvorepublikového školského systému zejména se zaměřením na gymnázia. Důvodem bylo úsilí o zvýšení úrovně našeho školství a poskytnutí maximální péče vývoji talentu mládeže, což princip jednotné školy nesplňoval. Tyto snahy o demokratičnost zapříčinily oslabení komunistické výchovy a základní princip socialistické školy.⁸⁶ Uvolněná politická atmosféra umožnila modernizaci vzdělávání a pokusy o diferenciaci. První stupeň základního školního vzdělávání začal opětovně zahrnovat vlastivědu a psaní, zároveň se zavedlo specializované vyučování. To zahrnovalo odbornou výuku v oblasti hudební, výtvarné a tělesné výchovy a výuku ruštiny. Druhý stupeň disponoval značně větším množstvím nepovinných předmětů.⁸⁷ Obsazení Československa sovětskými

⁸³ Jednalo se o školy učňovské, odborné, odborné učiliště, střední školy zaměřené na pracující, střední odborné a střední všeobecné vzdělávací školy, technické školy podnikové, konzervatoře a hudební a taneční školy nebo školy určené pro mladistvé s individuálními potřebami.

⁸⁴ KOVAŘÍČEK, Václav a KOVAŘÍČKOVÁ, Iva. *Vývoj školských soustav v českých zemích*. Olomouc: rektorát Univerzity Palackého v Olomouci, 1989. 101 s. S. 19.

⁸⁵ VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana (ed.). *Pedagogika pro učitele 2., rozšířené a aktualizované vydání*. Online. Grada, 2010. 456 s. [cit. 2024-03-18]. ISBN 978-80-247-7518-0. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/kniha/pedagogika-pro-ucitele-1903/>. S. 85–86.

⁸⁶ SOMR, Miroslav a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 360 s. S. 312.

⁸⁷ VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana (ed.). *Pedagogika pro učitele 2., rozšířené a aktualizované vydání*. Online. Grada, 2010. 456 s. [cit. 2024-03-19]. ISBN 978-80-247-7518-0. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/kniha/pedagogika-pro-ucitele-1903/>. S. 86.

vojsky však tyto iniciativy přerušilo a situace vedla k opětovnému začlenění československého školství do socialistického projektu budování společnosti. Vedle těchto změn byly stanoveny rovněž přísnější požadavky na profesní kvality učitelů. Pro KSČ měly u učitelů nejvyšší prioritu politické, morální a odborné kompetence, které straně zajišťovaly požadovanou přípravu mládeže v Československu na aktivní účast v rozvoji socialistické společnosti pod vedením Sovětského svazu.⁸⁸ V roce 1969 byly střední všeobecně vzdělávací školy přejmenovány na gymnázia a délka jejich studia byla prodloužena na čtyři roky.⁸⁹

70. léta se nesla v duchu změn ve struktuře, ideovém směřování a obsahu s cílem navrátit školství socialistický charakter. Vyjádřením těchto nových snah byl projekt Další rozvoj československé výchovně vzdělávací soustavy z roku 1976.⁹⁰ Hlavním úkolem školy se stalo efektivně podporovat celostní rozvoj osobnosti socialistického jedince.⁹¹ Nový školský zákon z roku 1978 zaváděl desetiletou povinnou školní docházku. Pro její splnění bylo nezbytné dokončit osmiletou základní školu a následně pokračovat ve studiu na vybrané střední škole, po jejímž úspěšném ukončení žáci dosáhli středního vzdělání. Základní škola byla strukturována do dvou čtyřletých stupňů, přičemž první stupeň prošel zásadní proměnou podle sovětského modelu. Tento přístup, který nebral v úvahu specifika vývoje dětí v daném věku, byl zaveden, ačkoli již dříve vykazoval určité nedostatky. Nově byl vytvořen typ střední školy nazývaný střední odborné učiliště, to slučovalo veškeré odborné vzdělávání učňů. Problémovým tématem se stala situace týkající se gymnázií. Nový školský zákon měl za cíl vyrovnat status absolventů gymnázií s těmi, kteří absolvovali střední odborné školy, tato politika však byla implementována až v průběhu 80. let. Během 70. let zažívala gymnázia svůj vrchol, co se týče kvality vzdělávání po druhé světové válce. Žáci se na gymnáziích učili klasickým a moderním jazykům, estetické výchově a měli možnost prohloubit své znalosti v oblasti přírodních věd a dalších. Nicméně přijetí na gymnázium bylo závislé spíše na politických než studijních schopnostech, přičemž doporučení ze základní školy se více opírala o politické loajality než o akademické výkony.

⁸⁸ SOMR, Miroslav a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 360 s. S. 312.

⁸⁹ KOVAŘÍČEK, Václav a KOVAŘÍČKOVÁ, Iva. *Vývoj školských soustav v českých zemích*. Olomouc: rektorát Univerzity Palackého v Olomouci, 1989. 101 s. S. 20.

⁹⁰ VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana (ed.). *Pedagogika pro učitele 2., rozšířené a aktualizované vydání*. Online. Grada, 2010. 456 s. [cit. 2024-03-19]. ISBN 978-80-247-7518-0. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/kniha/pedagogika-pro-ucitele-1903/>. S. 86.

⁹¹ SOMR, Miroslav a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 360 s. S. 313.

Po pádu komunistického režimu v roce 1989 se v českém školství zásadně změnila vzdělávací politika. Školy získaly větší pravomoci a autonomii v oblasti kurikula, rovněž mohly více zasahovat do otázek personálních, organizačních či finančních. Taktéž jim byla udělena rozšířená pravomoc intervenovat do úprav učebních osnov a plánů, volby nových učebnic a navrhnout vlastní vzdělávací programy, to vše s důrazem na zdokonalení výuky cizích jazyků. Nový vzdělávací systém začal při vytváření nových druhů škol brát v potaz trh práce a jeho potřeby a možnosti. Vedle státních škol nám začal vznikat i soukromý sektor školských zařízení. Rozmach zaznamenaly také speciální školy zaměřující se na děti se specifickými vzdělávacími potřebami⁹², ty se snažily přizpůsobit vzdělávací proces možnostem žáků, kterých se tato znevýhodnění týkala. Postupně se školská politika začala zaměřovat na úsilí integrovat vzdělávání těchto dětí mezi ostatní žáky, kteří těmito problémy nebyli zasaženi. Po roce 1989 se změnila délka povinné školní docházky na původních devět let, tu žáci plnili na základních školách rozdělených na první a druhý stupeň jako dříve. Novým zákonem přibyla v oblasti středních škol víceletá gymnázia. Střední školy nyní nabízely střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem nebo střední vzdělání s maturitou odlišující se v délce studia, jeho náročnosti a způsobu zakončení. Dalším nově zavedeným prvkem ve školství se staly vyšší odborné školy, které poskytovaly studentům vyšší odborné vzdělání, jež bylo zakončeno absolventským titulem. Podoba dnešního školského systému je z velké části shodná s podobou před převratem.⁹³

⁹² Jednalo se o žáky se zdravotním postižením či zdravotním nebo sociálním znevýhodněním.

⁹³ VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana (ed.). *Pedagogika pro učitele 2., rozšířené a aktualizované vydání*. Online. Grada, 2010. 456 s. [cit. 2024-03-19]. ISBN 978-80-247-7518-0. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/kniha/pedagogika-pro-ucitele-1903/>. S. 86–89.

3 Vývoj školství v Bruntále od 2. poloviny 20. století

Rozvoj českého školství v Bruntále sahá do období první republiky, kdy do města přicházeli čeští státní zaměstnanci s cílem posílit tamní českou komunitu a podpořit její společenský a kulturní život. Díky české menšině ve městě začaly vznikat nové české školy.⁹⁴ Významnou roli při výstavbě českého školství sehrály rovněž první české spolky Vzdělávací spolek Praděd, což byla pobočka Matice opavské založena v Bruntále roku 1921, a Ústřední matice školská. Jejich snahy daly vzniku české mateřské škole matiční, která byla založena v roce 1924 pod vedením M. Řehákové. O rok později, v roce 1925, byla v Bruntále otevřena první česká škola nazývaná jako Česká státní obecná škola matiční v Bruntále, s Josefem Spáčillem jako správcem školy. Roku 1930 byla v Bruntále zřízena také česká matiční měšťanská škola, která byla o šest let později na základě výnosu ministerstva školství sloučena s obecnou školou a ředitelem se stal Jan Doležel. Česká menšina vynaložila pro zřízení českého školství v Bruntále velké úsilí, při svých snahách musela čelit antipatiím a laxnosti německého obyvatelstva. Činnost učitelů spočívala také v organizaci různých osvětových a kulturních událostí pro českou komunitu. Veškeré snažení o rozvoj českého školství ve městě následně zastavila nacistická okupace, která měla za následek zavření veškerých českých škol.

Bezprostředně po osvobození sovětskými vojsky v roce 1945 bylo jedním z hlavních úkolů obnovit v Bruntále školní výuku. Poválečná situace spojená s nedostatkem pedagogů⁹⁵ v nově přichozím obyvatelstvu a velkým množstvím poškozených školských zařízení snahu o zahájení výuky komplikovala.⁹⁶ Pro představu bylo dne 1. 9. 1945 v okrese Bruntál pouhých 21 pedagogů, což mělo za následek zpožděné otevření škol v menších obcích.⁹⁷ Nicméně již v září 1945 bylo zahájeno vyučování v obecné, měšťanské a základní odborné škole.⁹⁸ V roce 1946 byla úspěšně obnovena výuka taktéž na místním gymnáziu, o což se zasloužil zejména Jan Doležel, který zastával pozici předsedy okresní správní komise. K tomuto úspěchu přispěl také

⁹⁴ NIESNER, Tomáš. Historie města. Online. *Průvodce městem Bruntál - k 798. výročí od Klubu Za starý Bruntál*. 6. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=941544. [cit. 2024-03-26].

⁹⁵ Pro nedostatek pedagogů středních škol nebylo možno roku 1945 zahájit výuku na gymnáziu, ani odborné tkalcovské škole. Odborná tkalcovská škola se znovuotevření nikdy nedočkala.

⁹⁶ NIESNER, Tomáš a MEZEROVÁ, Ľubica. K vývoji školství v Bruntále. Online. *Průvodce městem Bruntál – od Klubu Za starý Bruntál*. 71. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=953075. [cit. 2024-03-26].

⁹⁷ NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2010*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2010. 115 s. ISBN 978-80-87038-14-7. S. 29.

⁹⁸ NIESNER, Tomáš a MEZEROVÁ, Ľubica. K vývoji školství v Bruntále. Online. *Průvodce městem Bruntál – od Klubu Za starý Bruntál*. 71. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=953075. [cit. 2024-03-26].

okresní školní inspektor profesor Josef Juříček spolu s ředitelem obecné školy Karlem Kratochvílem.⁹⁹ Na situaci ohledně snah opět zajistit výuku na českých školách v okrese Bruntál vzpomíná profesor Josef Juříček ve svých vzpomínkách na organizování místního školství a kultury. Líčí, jak probíhala prázdninová příprava školních budov, které kolikrát ještě osidlovaly rodiny bývalých německých správců škol, taktéž zmiňuje potřebné materiální přípravy pro co nejrychlejší zahájení poválečné výuky. Obnova českého školství v Bruntále byla složitá, jelikož se snažila přizpůsobit jak nově přichozím učitelům, tak rodičům žáků. Učitelé si kolikrát volili výhodnější povolání a pozice pedagogů bylo těžké obsadit. Pro otevření zmíněného gymnázia bylo nutné uskutečnit osobní audienci a předložit memorandum Ministerstvu školství a osvěty. Po úspěšném znovuotevření se ředitelem gymnázia stal Bohumil Ondroušek. Po stabilizaci osídlení nakonec došlo k otevření dalších školních tříd a dalších škol. Celkově se v okrese Bruntál otevřelo 45 škol.¹⁰⁰ Nicméně problém s nedostatkem pedagogů nebyl vyřešen ani do konce osmdesátých let 20. století, což vedlo v bruntálském školství k vysokému procentu nekvalifikovaných učitelů nebo učitelů v důchodovém věku.¹⁰¹

Navzdory všem obtížím si Bruntál během procesu obnovy a zakládání nových školských zařízení udržel své postavení významného školského střediska.¹⁰² Systematické rozšiřování školní infrastruktury ve městě reflektovalo význam Bruntálu jako okresního města. Vlivem rostoucí populace došlo ve městě k rozšíření sítě mateřských škol. Na počátku 60. let Bruntál disponoval čtyřmi mateřskými školami, které byly schopny přijmou více než 300 dětí. Mezi lety 1960 a 1970 byly postaveny další tři mateřské školy, zvyšující tak kapacitu na přibližně 470 dětí. V roce 1970 došlo k významnému nárůstu počtu mateřských školek na 19, což bylo důsledkem integrace okolních obcí. Devět z těchto školek se nacházelo ve zmiňovaných obcích a bylo určeno pro 245 dětí, zatímco v Bruntále byla síť mateřských škol rozšířena na deset zařízení, která mohla pojmout celkem 675 dětí.¹⁰³

Vzhledem k výraznému nárůstu počtu dětí, zejména v důsledku přílivu mladých rodin do města, byla nutná expanze školních kapacit rovněž na úrovni základního vzdělávání. To vedlo k výstavbě nové základní školy na Jesenické ulici, která měla k dispozici 27 tříd. Dále došlo k vytvoření nové 22 třídní základní školy na Cihelní ulici. Do soustavy základního školství se

⁹⁹ CEPEK, Josef a kol. *BRUNTÁL: Příběh nejstaršího města*. Valašské Meziříčí: RAP GROUP, 2013. 185 s. ISBN 978-80-260-3197-0. S. 40.

¹⁰⁰ JUŘÍČEK, J. *Organizování školství a kultury po roce 1945 v okrese Bruntál*. Bruntál, 1957

¹⁰¹ NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2010*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2010. 115 s. ISBN 978-80-87038-14-7. S. 30.

¹⁰² Bruntál byl nazýván jako město škol.

¹⁰³ CEPEK, Josef. *Bruntál 1213*. Bruntál: Plynoservis CEPEK, 1999. 128 s. ISBN 80-238-3257-3. S. 84.

řadila i zvláštní škola na Dukelské ulici,¹⁰⁴ na které byla výuka zahájena v září roku 1961. I ona prošla vývojem a v dalším roce byla přesunuta na Okružní ulici, v té době měla k dispozici 4 třídy pro 69 žáků. S narůstajícím počtem žáků se specifickými vzdělávacími potřebami bylo třeba školu rozšířit, v roce 1970 disponovala škola 8 třídami, které byly schopny pojmout 114 žáků.¹⁰⁵

V průběhu let zaznamenalo významné změny také střední školství. Kromě existujícího gymnázia bylo v roce 1958 založeno odborné učiliště stavební. O dva roky později, v roce 1960, vznikla střední zemědělská technická škola, následována v roce 1962 otevřením střední průmyslové školy strojní a textilní.¹⁰⁶ V devadesátých letech 20. století byla patrná iniciativa k zřízení vyššího stupně studia, díky čemuž došlo v Bruntále v roce 2004 k zahájení výuky na pobočce ostravské Vysoké školy podnikání, což se stalo významným milníkem zdejšího školství.¹⁰⁷ Rozvoj zájmové umělecké činnosti zajišťovala možnost navštěvování lidové školy umění, která poskytovala dětem výuku v oborech výtvarného umění, hudby a literárně dramatického projevu.¹⁰⁸

V současné době se ve městě Bruntál nachází čtveřice mateřských škol na ulicích Komenského, Okružní, Pionýrské a U Rybníka. Město dále poskytuje prostor pro pět základních škol, konkrétně ZŠ Jesenická 10, ZŠ Cihelní 6, ZŠ Okružní 38, ZŠ Školní 2 a ZŠ Rýmařovská 15. Tyto instituce s výjimkou ZŠ Školní 2 sídlí v nových školských komplexech a disponují moderním vybavením. Základní škola Školní 2 se nachází v budově bývalého arcibiskupského semináře. Zřizovatelem všech základních škol ve městě s výjimkou té na Rýmařovské ulici, kterou spravuje Moravskoslezský kraj, je město Bruntál. Kromě veřejných institucí se ve městě nachází i soukromá základní škola Amos. Středoškolské vzdělání je v Bruntále poskytováno prostřednictvím tří středních škol, a to Všeobecného a sportovního gymnázium, Střední průmyslové školy a Obchodní akademie a Střední odborné školy. Dále zde funguje Základní umělecká škola, která nadále nabízí výuku v oblasti umění.¹⁰⁹

¹⁰⁴ ROHEL, Emil a VÁCLAVÍK, František. *PROMĚNY MĚSTA BRUNTÁL: 40. výročí osvobození ČSSR Sovětskou armádou*. Bruntál: Městský národní výbor Bruntál, 1985.

¹⁰⁵ CEPEK, Josef. *Bruntál 1213*. Bruntál: Plynoservis CEPEK, 1999. 128 s. ISBN 80-238-3257-3. S. 85.

¹⁰⁶ NIESNER, Tomáš. Historie města. Online. *Průvodce městem Bruntál - k 798. výročí od Klubu Za starý Bruntál*. 7. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=941546. [cit. 2024-03-28].

¹⁰⁷ NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2010*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2010. 115 s. ISBN 978-80-87038-14-7. S. 30.

¹⁰⁸ CEPEK, Josef. *Bruntál 1213*. Bruntál: Plynoservis CEPEK, 1999. 128 s. ISBN 80-238-3257-3. S. 85.

¹⁰⁹ NIESNER, Tomáš a MEZEROVÁ, Lubica. K vývoji školství v Bruntále. Online. *Průvodce městem Bruntál - od Klubu Za starý Bruntál*. 73. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=953079. [cit. 2024-03-28].

4 Střední školství v Bruntále od 2. poloviny 20. století

4.1 Gymnázium

Gymnázium v Bruntále je střední školou s nejdelsí historií, jeho založení sahá již do 18. století. Snahu o zřízení gymnázia v Bruntále inicioval velmistr Řádu německých rytířů František Ludvík Falcko-Neuburský. Původně chtěl o vybudování školy pořídat kapucíny, nicméně ho natolik zaujala piaristická kolej v Litomyšli, že zvolil pro své účely raději piaristy.¹¹⁰ K vytvoření zřizovací listiny došlo na konci prosince roku 1730, ve Vratislavi¹¹¹ ji sepsal provinciál piaristického řádu P. Basilius, následně byla listina podepsána velmistrem Františkem Ludvíkem. Potvrzení platnosti ze strany císaře Karla VI. následovalo až 14. června 1731, tedy po zahájení činnosti školy.¹¹² Členové řádu přišli do Bruntálu v květnu 1731, ihned po příchodu započala výstavba piaristické koleje a kostela (příloha 1). Zpočátku, v období mezi lety 1731 a 1752, mělo piaristické gymnázium status nižšího gymnázia se čtyřmi třídami. Poté došlo k přeměně této instituce na vyšší gymnázium s celkem šesti třídami. Snahy piaristů byly přerušeny roku 1777, kdy došlo na základě císařského dekretu Marie Terezie k zrušení gymnázia a jeho prostory byly poskytnuty škole hlavní. Obnova školního provozu částečně proběhla až v roce 1850, přičemž byla vedle existující školy zřízena přidružená nižší dvoutřídní reálná škola. Tato instituce byla později rozšířena na plnohodnotnou nižší trojtřídní reálnou školu. Avšak piaristická škola byla v roce 1871 zavřena, důvodem byl základní školský zákon přijatý roku 1869.¹¹³ Téhož roku se díky snaze města a zejména Dr. F. Kubina povedlo v budově bývalého piaristického gymnázia zřídit státní nižší gymnázium. Nicméně zájem o studium na gymnáziu nebyl výrazný, což vedlo v roce 1889 k rozhodnutí ministerstva školství o ukončení veškeré činnosti této školy.

Již třetím gymnáziem, které bylo v Bruntále založeno, bylo vyšší státní gymnázium, jehož otevření v roce 1908 bylo výsledkem dlouholetého úsilí starosty města Wenzela Franze Olbricha. Školu převzal do vedení profesor německého státního gymnázia v Opavě, Josef Bräunl. Slavnostní otevření školy se uskutečnilo dne 18. září roku 1908, výuka započala následující den. Vzhledem k německému charakteru města byla hlavním vyučovacím jazykem

¹¹⁰ Jednalo se o Řád chudobných řeholních kleriků Matky Boží zbožných škol, který byl založen v Římě roku 1597.

¹¹¹ Dnešní Wrocław.

¹¹² ZGAŽAR, Antonín. PIARISTICKÉ GYMNÁZIUM (1731 – 1777). Online. *Všeobecné a sportovní gymnázium, Bruntál*. Dostupné z: <https://gymbru.cz/piaristicke-gymnazium-1731-1777/>. [cit. 2024-03-28].

¹¹³ NIESNER, Tomáš. K vývoji školství v Bruntále. Online. *Průvodce městem Bruntál - od Klubu Za starý Bruntál*. 68. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=952061. [cit. 2024-03-28].

na škole němčina. Na základě žádosti města se roku 1909 vyšší státní gymnázium mění na osmileté státní reálné gymnázium. Angličtina nahradila řečtinu jako povinný cizí jazyk. Absolventi gymnázia měli následně možnost pokračovat ve studiu na libovolné vysoké škole. Pro další rozvoj gymnázia byla zahájena stavba nové budovy na dnešních ulicích Dukelská a Jesenická,¹¹⁴ do té doby probíhala školní výuka v provizorních prostorech vily, které gymnáziu poskytla Anna Plischke.¹¹⁵ Nová budova gymnázia byla slavnostně otevřena 19. května 1912 (příloha 2). Během první světové války bylo přízemí novostavby a tělocvična využity armádou pro vojenské účely.¹¹⁶

Po vzniku Československa byl ředitel školy spolu s učitelským sborem povinen pro setrvání ve funkci složit slib loajálnosti vůči nově vzniklé republice. Vzdělávacího procesu se mohly jako řádné studentky účastnit historicky poprvé i dívky, do té doby byly považovány za hospitantky.¹¹⁷ Během německé okupace bylo gymnázium zrušeno a budova sloužila jako vyšší střední škola pro místní německou mládež až do osvobození města Rudou armádou v roce 1945.¹¹⁸

Jak již bylo zmíněno, po obnovení Československého státu bylo v Bruntále jednou z hlavních priorit oživit české školství, město rovněž usilovalo o otevření vlastní střední školy. Po několikaměsíční námaze a neustupných prosbách směřujících na ministerstvo školství se podařilo i přes velký nedostatek středoškolských učitelů gymnázium nakonec znovu otevřít. Stalo se tak dne 21. března roku 1946, kdy bylo v budově bývalého německého reálného gymnázia zahájeno poválečné vyučování na nově vzniklém českém státním reálném gymnáziu.¹¹⁹ Vzhledem k obnovení výuky tři měsíce před koncem školního roku stála před učitelským sborem velmi náročná úloha. Bylo nezbytné přizpůsobit učební osnovy tak, aby bylo možné probrat potřebné učivo alespoň v jeho hlavních bodech.¹²⁰ Tehdy se ke studiu

¹¹⁴ ZGAŽAR, Antonín. *Gymnázium Bruntál: Almanach ke 265. výročí založení piaristického gymnázia, 125. výročí vzniku reálného gymnázia a 50. výročí českého Gymnázia v Bruntále*. Bruntál: Ředitelství státního Gymnázia v Bruntále, 1996.

¹¹⁵ NIESNER, Tomáš a ZGAŽAR, Antonín. K vývoji školství v Bruntále. Online. *Průvodce městem Bruntál – od Klubu Za starý Bruntál*. 69. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=952063. [cit. 2024-03-28].

¹¹⁶ ZGAŽAR, Antonín. *Gymnázium Bruntál: Almanach ke 265. výročí založení piaristického gymnázia, 125. výročí vzniku reálného gymnázia a 50. výročí českého Gymnázia v Bruntále*. Bruntál: Ředitelství státního Gymnázia v Bruntále, 1996.

¹¹⁷ Školní docházka mimořádných žáků.

¹¹⁸ ZGAŽAR, Antonín. *Almanach k 275. výročí založení piaristického gymnázia, 135. výročí vzniku reálného gymnázia a 60. výročí českého gymnázia v Bruntále*. Bruntál, 2006.

¹¹⁹ VALENTA, Lubomír a kol. *Gymnázium Bruntál: 40. výročí Českého gymnázia v Bruntále 1946-1986*. Bruntál: Gymnázium v Bruntále, 1986. 63.s. S. 13–14.

¹²⁰ MARVANOVÁ, Marie a kol. *25 LET ČESKÉHO GYMNASIA V BRUNTÁLE*. Bruntál: Gymnasium v Bruntále, 1971. 52. s. S. 4.

přihlásilo 85 studentů. Vnitřní vybavení školní budovy bylo po válce v důsledku devastace a odcizení velkého množství zařízení ve velmi špatném stavu. Bylo nezbytné provést úpravy a doplnění potřebných učebních pomůcek, k tomu posloužil z velké části zkonfiskovaný majetek Němců. Velkým problémem byl nedostatek českých knih a absence české veřejné knihovny. I přes veškeré problémy se díky pedagogickému sboru podařilo školní rok úspěšně ukončit.¹²¹ Nový školní rok 1946/1947 zaznamenal značný nárůst zájmu o studium, kdy se přihlásilo celkem 139 uchazečů. O rok později se gymnázium rozrostlo na osm ročníků a v témže roce se historicky poprvé konaly v Bruntále maturitní zkoušky v českém jazyce.

S příchodem změn v důsledku únorových událostí roku 1948 se proměnil také charakter gymnázia, které bylo změněno na čtyřletou školu. Nastolení komunistického totalitního režimu vedlo kvůli politické nepohodlnosti k odchodu dosavadního ředitele školy, Bohumila Ondrouška. Spolu s ním opustilo školu několik dalších jednotlivců z řad pedagogického sboru a zároveň byli ze studia vyloučeni dva studenti.

V roce 1953 se gymnázium stalo součástí jedenáctileté střední školy, která byla umístěna v budovách bývalé národní školy na Mahenově ulici a v hlavní budově na Dukelské ulici.¹²² V té době škola disponovala 20 třídami s počtem 697 žáků, následující rok přibyla další třída a počet studentů se zvýšil na 807.¹²³ Na konci 50. let došlo k přemístění celého školního zařízení do zrekonstruované budovy bývalého německého chlapeckého semináře Petrin (příloha 3), nicméně roku 1982 došlo z důvodu akutní potřeby většího prostoru k opětovnému návratu do budovy bývalého reálného gymnázia.¹²⁴ Škola rozšířila svou nabídku o možnost dálkového studia pro zaměstnané jedince, pro něž byly vyhrazeny dvě třídy. Díky rozsáhlejším prostorům školy bylo možné vybudovat internátní zařízení spolu s kuchyňským prostorem, laboratořemi a ambulancí pro poskytování zdravotní péče v případě akutních situací. Na škole byla zavedena branná příprava, rovněž se žáci gymnázia účastnili všech spartakiád, ve kterých díky přípravě profesora Jaroslava Fischera vynikali. Při výběru studentů pro studium a při posuzování

¹²¹ Školní rok nezvládlo pouhých 8 % studentů.

¹²² ZGAŽAR, Antonín. Historie školy. In: *Almanach vydáný k 75. výročí založení českého gymnázia v Bruntále*. Bruntál, 2021.

¹²³ VALENTA, Lubomír a kol. *Gymnázium Bruntál: 40. výročí Českého gymnázia v Bruntále 1946-1986*. Bruntál: Gymnázium v Bruntále, 1986. 63.s. S. 15.

¹²⁴ ZGAŽAR, Antonín. Historie školy. In: *Almanach vydáný k 75. výročí založení českého gymnázia v Bruntále*. Bruntál, 2021.

vhodnosti k přijetí na vysokou školu byla dávana priorita žákům pocházejícím z rodin pracujících v průmyslových odvětvích a rodin zemědělců.¹²⁵

Nový školský zákon, který byl schválen v roce 1960, přinesl alespoň částečné zlepšení situaci místního gymnázia. Byla provedena restrukturalizace jedenáctileté střední školy, která byla rozčleněna na dvě samostatné základní devítileté školy a na tříletou střední všeobecně vzdělávací školu. V roce 1968 pak tato škola opětovně přešla na formát gymnázia, tentokrát s čtyřletým studijním programem.¹²⁶ Snaha o implementaci konceptu polytechnizace zapříčinila přestavbu celého školství. Kromě tradičních vzdělávacích oblastí se na gymnázium začaly nově prosazovat i předměty s technickoekonomickým zaměřením. Tyto změny zásadně změnily zaměření celého gymnaziálního studia. Gymnázium začalo se svou novou úlohou poskytovat výuku v oborech strojírenství, programování, technická chemie, zemědělství, ekonomika a organizace. Vzhledem k nedostatečné kvalifikaci gymnaziálního pedagogického sboru a chybějícímu vybavení školy bylo nezbytné navázat úzkou spoluprací s odbornými školami a průmyslovými a zemědělskými závody.¹²⁷

Počátky 80. let se nesly v duchu velkých změn, nově zrenovovaná budova na Dukelské ulici poskytla gymnázium větší prostory, v nichž se mohly vybudovat potřebné posluchárny, laboratoře, kabinety a větší třídy.¹²⁸ Sametová revoluce přinesla do oblasti školství zásadní změny, včetně znovuzavedení víceletých gymnázií. Od roku 1993 se kromě čtyřletého studia začalo na bruntálském gymnázium nabízet také šestileté studium.¹²⁹ O dva roky později byla zavedena možnost studia na osmiletém gymnázium.

Další proměna gymnázia nastala v roce 2012, kdy došlo na začátku tohoto roku ke sloučení Gymnázia Bruntál se Sportovním gymnáziem ve Vrbně pod Pradědem. Tím vzniklo Všeobecné a sportovní gymnázium Bruntál, které začalo poskytovat i sportovní obory. Škola nyní měla svou pobočku také v nedalekém Vrbně pod Pradědem. Současně bylo k tomuto gymnázium přiděleno také Městské osmileté gymnázium Bruntál, které doposud sídlilo v Petrině. Ve školním roce 2013/2014 tak chodby gymnázia na Dukelské ulici uvítaly také studenty z této

¹²⁵ MARVANOVÁ, Marie a kol. *25 LET ČESKÉHO GYMNASIA V BRUNTÁLE*. Bruntál: Gymnasium v Bruntále, 1971. 52. s. S. 12–13.

¹²⁶ ZGAŽAR, Antonín. Historie školy. In: *Almanach vydaný k 75. výročí založení českého gymnázia v Bruntále*. Bruntál, 2021.

¹²⁷ VALENTA, Lubomír a kol. *Gymnázium Bruntál: 40. výročí Českého gymnázia v Bruntále 1946-1986*. Bruntál: Gymnázium v Bruntále, 1986. 63.s. S. 26–27.

¹²⁸ Tamtéž. S. 23.

¹²⁹ Možnost šestiletého studia byla poskytována do roku 2001.

přidružené školy. O dva roky později, v roce 2015, zaniklo rovněž pracoviště ve Vrbně pod Pradědem a veškerá výuka byla přesunuta do Bruntálu.¹³⁰

4.2 Učňovské střední školy

Učňovské školství má v Bruntále bohatou historii, která sahá k období po druhé světové válce, kdy bylo město jedním z hlavních středisek tohoto typu vzdělávání. K zajištění učňovského vzdělávání byla vytvořena učňovská škola,¹³¹ která vzešla z původní Základní odborné školy, jež se nacházela v historické budově bývalé piaristické koleje.¹³² V meziválečném období se školám tohoto typu říkalo živnostenské pokračovací školy, jež byly zpravidla součástí průmyslových škol nebo obchodních akademií. Po druhé světové válce byly tyto školy osamostatněny a fungovaly nezávisle.¹³³ Značný podíl na vytvoření učňovského vzdělávání nesl Zdeněk Košacký, pedagog vyučující na Učňovské škole v Olomouci. Po převzetí iniciativy od Jaroslava Dzubiaka, který své plány ohledně učňovského školství v Bruntále nedokončil, Košacký sehrál ve vývoji toho typu vzdělávání klíčovou roli.

Ve školním roce 1945/1946 se ke studiu na učňovské škole, jež se nacházela na Dukelské ulici, přihlásilo 38 žáků. Školní výuka probíhala ve velmi špatných podmínkách, jelikož učňovská škola disponovala pouze dvěma učebnami a dílnami, z nichž se během války odcizila většina původního zařízení. Prostory bývalého piaristického gymnázia rovněž škola sdílela s členy Sboru národní bezpečnosti, a to až do dubna roku 1947.¹³⁴ Výuka na škole probíhala dvakrát týdně po šestnácti hodinách. Byly v ní zahrnuty jak všeobecně vzdělávací a odborné předměty, tak i praktická cvičení.¹³⁵ Počet žáků se během školního roku i přes veškeré nepříjemnosti zvýšil na počet 174 učňů. Učňovská škola poskytovala od 1. prosince 1945 vzdělání v oborech, které zahrnovaly kovodělnictví, dřevařství, textilní průmysl, potravinářský obchod a služby jako holičství a kadeřnictví. Později se k učňovské škole v Bruntále připojili také žáci z Krnova studující obory obuvník, brašnář, sedlář, malíř či natěrač. Naopak do Krnova byly přesunuty obory hostinský, cukrář a pekař. Zprvu byl na výchovně vzdělávací proces učňů

¹³⁰ ZGAŽAR, Antonín. Historie školy. In: *Almanach vydaný k 75. výročí založení českého gymnázia v Bruntále*. Bruntál, 2021.

¹³¹ CEPEK, Josef. *Bruntál 1213*. Bruntál: Plynoservis CEPEK, 1999. 128 s. ISBN 80-238-3257-3. S. 84

¹³² NIESNER, Tomáš a MEZEROVÁ, Lúbia. K vývoji školství v Bruntále. Online. *Průvodce městem Bruntál - od Klubu Za starý Bruntál*. 73. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=953079. [cit. 2024-03-30].

¹³³ NIESNER, Tomáš. *Školství na bruntálském okrese: 1945-1959*. Bruntál: Muzeum v Bruntále. 33. s. S. 16.

¹³⁴ TOMANOVÁ, Zuzana. *Střední škola služeb, Bruntál, příspěvková organizace Dukelská 5, Bruntál: slaví 60. výročí založení českého učňovského školství v Bruntále*. Bruntál: Střední škola služeb, 2005. 24. s. S. 1.

¹³⁵ NIESNER, Tomáš. *Školství na bruntálském okrese: 1945-1959*. Bruntál: Muzeum v Bruntále. 33. s. S. 16.

Zdeněk Košacký sám, později byl však pedagogický sbor rozšířen o další členy. V únoru 1947 nastaly první přeměny systému učňovského školství, ty se týkaly zavedení každodenní výuky po dobu tří měsíců vztahující se na obory strojní zámečnický, truhlář, kolář, karosář, čalouník, lakýrník, malíř písma a obchodník s poživatinami. Zbytek oborů byl přesunut do jiných měst. V dalším roce probíhala výuka na škole ve 24 třídách s 708 žáky,¹³⁶ na škole vyučovalo třináct učitelů a ředitel Zdeněk Košacký.¹³⁷ Ten však v témže roce ze školy odešel a roku 1950 se stal starostou města.¹³⁸

Počátek 50. let znamenal pro učňovskou školu kritické období, neboť mělo dojít k předání školy do správy závodu Československé automobilové dopravy (ČSAD), který zde plánoval zřídit pracovní zálohy a podnikovou školu. Tato situace vedla k postupné likvidaci učňovské školy, přičemž ve školní budově bylo založeno výcvikové středisko ČSAD. Délka trvání tříletých oborů byla o rok zkrácena, u některých došlo dokonce k úplnému zániku nebo přesunu do jiných měst. Tento proces vedl rovněž k rozpadu učitelského sboru. Avšak díky iniciativě některých zaměstnanců, zejména učitele specializujícího se na čalounictví, Jaroslava Koryty, se podařilo ve školním roce 1950/1951 otevřít třídu pro truhláře a lakýrníky, což přispělo k částečnému zachování školy. V dalších letech se škola začala zotavovat. Pozice ředitele se v roce 1953 ujal po krátkém působení Eduarda Urbana bývalý předseda Místního národního výboru Jan Dohnal. V té době škola poskytovala výuku více než 300 učňům v oborech automechanik, strojní zámečnický, truhlář a lakýrník. V období mezi lety 1954 a 1958 se bruntálská učňovská škola považovala za jednu z největších v daném regionu. Sídlicí personál čítal 62 pracovníků a poskytoval výuku v rozmanitých oborech, jako jsou truhlářství, soustružnictví dřeva, lakýrnictví, malířství, čalounictví, stavební a strojní zámečnictví, automechanika, klempířství, karosářství, nástrojářství, frézování, soustružnictví kovů a zednictví.

V roce 1958 se bruntálské učňovské školství rozrostlo o učňovské středisko Okresního stavebního podniku (OSP). Toto středisko získalo prostory bývalé školní kuchyně a jídelny spolu se všemi dílnami učňovské školy. Od té doby se v učňovské škole zaměřovala výuka výhradně na teoretickou část, zatímco praktickou část vzdělání absolvovali žáci v učňovských střediscích a závodech. Ke škole se připojila Učňovská škola v Rýmařově, také zde byli

¹³⁶ TOMANOVÁ, Zuzana. *Střední škola služeb, Bruntál, příspěvková organizace Dukelská 5, Bruntál: slaví 60. výročí založení českého učňovského školství v Bruntále*. Bruntál: Střední škola služeb, 2005. 24. s. S. 1.

¹³⁷ NIESNER, Tomáš. *Školství na bruntálském okrese: 1945-1959*. Bruntál: Muzeum v Bruntále. 33. s. S. 16.

¹³⁸ TOMANOVÁ, Zuzana. *Střední škola služeb, Bruntál, příspěvková organizace Dukelská 5, Bruntál: slaví 60. výročí založení českého učňovského školství v Bruntále*. Bruntál: Střední škola služeb, 2005. 24. s. S. 1.

přesunutí zedníci z Karlova, jenž byl zatopen. Učňovská škola v Bruntále v té době čítala 750 učňů. Počátek šedesátých let znamenal pro učňovskou školu s výrazně rostoucím počtem učňů značný problém. Ve škole došlo ke zrušení domova mládeže, jelikož byla potřeba poskytnout tyto prostory nově otevřené střední průmyslové škole strojní a textilní, jejíž školní budova ještě nebyla dostavěna. Tato situace vedla k nevyhovujícím podmínkám pro bydlení, kdy dívky a chlapci museli spát v provizorních prostorech, včetně bývalé kaple, bez adekvátních hygienických zařízení. Na základě intenzivního úsilí ředitele školy Františka Pospíšila byla nakonec škole poskytnuta budova bývalé mateřské školy u rybníka v ulici Pod Lipami jako nový ubytovací prostor pro studenty.

Od roku 1978 se změnil název učňovské školy na střední odborné učiliště. Vzdělávání se nadále zaměřovalo na teoretickou stránku, zatímco praktická část byla realizována v rámci odborných podniků a firem, které odpovídaly daným oborům studia. Mezi rozšířenou nabídku oborů patřily obráběč kovů, elektromechanik, gumař plastikář, lisař plastických hmot, textilní obory zahrnující předení a tkaní, hutník neželezných kovů, valciř plechů, provozní zámečnický, karosář, krejčovství, lakýrník, prodavač, kuchař, číšník nebo servírka. Rozvoj se týkal také vyučování pracujících jedinců.¹³⁹ Učňovské středisko Okresního stavebního podniku se dočkalo vlastní školní budovy disponující nově postavenými a vybavenými dílnami. Roku 1978 rovněž přijalo nový název, a to Střední odborné učiliště stavební.

Začátek devadesátých let znamenal pro učňovské školství v Bruntále zásadní zvrat. Roku 1990 došlo k osamostatnění odborného učiliště stavebního od Okresního stavebního podniku, škola tak získala samostatnou právní subjektivitu.¹⁴⁰ O rok později čekal stejný osud také střední odborné učiliště na Dukelské ulici, jehož novým zřizovatelem bylo od této chvíle Ministerstvo vnitra České republiky. Tyto události znamenaly zcela nové podmínky pro činnost školy. V listopadu 1992 se v důsledku snižujícího se zájmu o textilní, kovodělné a plastikářské obory začalo postupně zaměření školy měnit. Do popředí se dostaly obory zaměřené na poskytování služeb, což vedlo na škole k otevření nových oborů v tomto odvětví. V roce 2005 škola přijala název Střední škola služeb a měla k dispozici vlastní budovu zahrnující rovněž domov mládeže, školní jídelnu, tělocvičnu nebo posilovnu. Poskytovala studentům plně

¹³⁹ TOMANOVÁ, Zuzana. *Střední škola služeb, Bruntál, příspěvková organizace Dukelská 5, Bruntál: slaví 60. výročí založení českého učňovského školství v Bruntále*. Bruntál: Střední škola služeb, 2005. 24. s. S. 1–3.

¹⁴⁰ *Historie školy*. Online. Střední odborná škola, Bruntál. Dostupné z: <https://www.sosbruntal.cz/o-skole/historie.html>. [cit. 2024-04-01].

vybavené prostory pro výuku kadeřnictví, kosmetiky, krejčovství a čalounictví. Pro výuku kuchařství a čišnictví škola disponovala vlastním hotelem Hvězda.¹⁴¹

Střední odborné učiliště stavební přijalo v polovině devadesátých let název Centrum odborné přípravy stavebních oborů (COP). Jeho školní budova na Krnovské ulici byla neustále rozšiřována o nové dílny. Rozrůstala se také nabídka oborů, k nimž přibyly možnosti kuchařské práce, zednické práce nebo nástavby stavebního provozu a provozní techniky. V roce 2003 bylo v COP provedeno rozšíření nabídky učebních oborů prostřednictvím připojení Středního odborného učiliště Horní Benešov. Tím se do nabídky zařadily obory jako automechanik, autoelektrikář a opravář zemědělských strojů. V důsledku nové struktury nabízených oborů se škola přejmenovala na Střední školu řemesel.¹⁴²

O několik let později prošla škola dalším vývojem, jelikož se k ní přidružila zmiňovaná Střední škola služeb sídlící v Dukelské ulici (příloha 4). Tím škola získala svůj nynější název Střední odborná škola, příspěvková organizace Moravskoslezského kraje a poskytovala odborné vzdělání v oblastech stavebních, opravárenských, stravovacích, ubytovacích či podnikatelských. Škola dodnes sídlí na Krnovské ulici ve školním komplexu ze sedmdesátých let.¹⁴³ Aktuálně disponuje obory stravovací a ubytovací služby, pečovatelské služby, kuchař - čišník, kadeřník, zedník, mechanik opravář motorových vozidel, truhlář, opravář zemědělských strojů, zedník, elektrikář a instalatér.¹⁴⁴

4.3 Střední průmyslová škola strojní a textilní

Dne 11. ledna 1962 došlo ve městě Bruntál k otevření další střední školy, a to Střední průmyslové školy strojní a textilní. Její založení bylo reakcí na sílící strojírenský průmysl ve městě, kterému postupně ustupoval průmysl textilní.¹⁴⁵ Prvním ředitelem školy se stal Ing. Ladislav Tománek.¹⁴⁶ Školní výuka oficiálně začala 1. 9. 1962 a studenti měli na výběr ze dvou

¹⁴¹ TOMANOVÁ, Zuzana. *Střední škola služeb, Bruntál, příspěvková organizace Dukelská 5, Bruntál: slaví 60. výročí založení českého učňovského školství v Bruntále*. Bruntál: Střední škola služeb, 2005. 24. s. S. 3-4

¹⁴² *Historie školy*. Online. Střední odborná škola, Bruntál. Dostupné z: <https://www.sosbruntal.cz/obskole/historie.html>. [cit. 2024-04-01].

¹⁴³ NIESNER, Tomáš a MEZEROVÁ, Ľubica. K vývoji školství v Bruntále. Online. *Průvodce městem Bruntál - od Klubu Za starý Bruntál*. 73. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=953079. [cit. 2024-04-01].

¹⁴⁴ *OBORY, KTERÉ UČÍME*. Online. Střední odborná škola, Bruntál. Dostupné z: <https://www.sosbruntal.cz/pro-uchazece/obory-ktere-ucime>. [cit. 2024-04-02].

¹⁴⁵ NIESNER, Tomáš a MEZEROVÁ, Ľubica. K vývoji školství v Bruntále. Online. *Průvodce městem Bruntál - od Klubu Za starý Bruntál*. 72. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=953077. [cit. 2024-04-6].

¹⁴⁶ ŠTĚPÁN, Jaromír a kol. *Střední průmyslová škola Bruntál 1962-1987: Vydáno k 25.výročí založení SPŠ Bruntál*. Bruntál, 1987. 47 s. S. 7.

oborů - strojírenského a textilního (přádelnictví a tkalcovství). Střední průmyslová škola zpočátku sídlila v učňovské budově bývalého piaristického gymnázia na Dukelské ulici.¹⁴⁷ V budově dostali k dispozici pracovníci školy dvě učebny, ředitelnu a jednu místnost pro sborovnu a kancelář. Základní devítiletá škola Petrin poskytla Střední průmyslové škole kvůli nedostatku prostorů možnost stravovat se v jejich školní jídelně. Místo pro výuku bylo nakonec umožněno také ve školní budově 1. Základní devítileté školy v Dukelské ulici, a to pro tři třídy po dobu čtyř let.¹⁴⁸

Ve školním roce 1962/1963 probíhalo vyučování ve dvou třídách formou denního studia a v šestnácti třídách formou večerního studia, jež bylo určeno pro pracující jedince. Škola tehdy disponovala obory jako strojírenství, tkalcovství a přádelnictví, hutnictví neželezných kovů a silnoproudová elektrotechnika. Výuka tak velkého množství tříd byla rozdělena mezi jednotlivá učiliště dle zaměření studia do Břidličné, Krnova, Vrbna pod Pradědem, Rýmařova a Bruntálu.¹⁴⁹ O dva roky později došlo k významnému rozšíření a škola nyní měla k dispozici osm tříd pro denní studium a devatenáct tříd pro studium při zaměstnání, celkem se zde vzdělávalo 661 studentů.¹⁵⁰ V roce 1966 přešla správa nad školami II. cyklu na KNV, který původně navrhl zrušení školy. Po intenzivních jednáních bylo rozhodnuto, že škola zůstane zachována, avšak textilní obor bude eliminován. Místo toho byl škole přidělen obor provoz a ekonomika automobilové dopravy, který byl přesunut ze Střední průmyslové školy Zábřeh na Moravě, a to v roce 1967.

Významným dnem byl pro školu den 27. září 1968, kdy bylo zahájeno vyučování v nové školní budově v Kavalcově ulici (příloha 5). Školní novostavba měla k dispozici krom hlavní budovy také dva internáty, jídelnu a tělocvičnu. Nicméně byly až do roku 1970 prováděny dodatečné pokolaudační opravy školních prostor, které se týkaly vybavení laboratoří a specializovaných učeben v oblasti fyziky, chemie, mechaniky, technického kreslení a rýsovy. V následujících letech byl ke školnímu komplexu dodatečně dostavěn třetí internát. Jelikož školní zařízení nedisponovalo žádnými prostory k sportovní činnosti, začali se učitelé

¹⁴⁷ NIESNER, Tomáš a MEZEROVÁ, Ľubica. K vývoji školství v Bruntále. Online. *Průvodce městem Bruntál – od Klubu Za starý Bruntál*. 72. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=953077. [cit. 2024-04-6].

¹⁴⁸ ŠTĚPÁN, Jaromír a kol. *Střední průmyslová škola Bruntál 1962-1987: Vydáno k 25.výročí založení SPŠ Bruntál*. Bruntál, 1987. 47 s. S. 7.

¹⁴⁹ Konkrétně čtyři třídy v Kovohutích Břidličná, sedm tříd ve Strojovitu Krnov, jedna třída v Lisovných nových hmot ve Vrbně pod Pradědem, jedna třída v Brokátě n. p. Rýmařov a tři třídy v Bruntále.

¹⁵⁰ NIESNER, Tomáš a MEZEROVÁ, Ľubica. K vývoji školství v Bruntále. Online. *Průvodce městem Bruntál – od Klubu Za starý Bruntál*. 72. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=953077. [cit. 2024-04-6].

a žáci školy od roku 1972 aktivně podílet na výstavbě vlastního školního hřiště. Nejednalo se o první stavbu, na které by žáci průmyslové školy pracovali, v řádu let pomáhali s výstavbou městského atletického a fotbalového stadionu, kluziště, krytého bazénu a sjezdovky na Uhlířském vrchu.

V sedmdesátých letech navázala škola spolupráci se střední odbornou školou pro provoz dopravní techniky v Drážďanech. Mezi školami probíhala pro velký úspěch výměnná praxe, kdy vybraní studenti školy na tři týdny odjeli do Německé demokratické republiky (NDR) a němečtí studenti naopak do Bruntálu. Během výměnného pobytu šlo zejména o předání praxe, dovedností a poznání tamního života a kultury. Červen 1974 se zapsal do historie školy jako měsíc, kdy byli ve Společenském domě v Bruntále poprvé slavnostně vyřazení studenti maturitních ročníků.

Na počátku osmdesátých let se jen v rámci denní formy studia vyučovalo 746 žáků, škola se postupně rozrůstala a navazovala spolupráce s okolními závody, které poskytovaly studentům praxi. K oslavě 20. výročí činnosti školy byla ve škole slavnostně představena nová tělocvična. V souvislosti se zavedením Dokumentu o dalším rozvoji československé výchovně vzdělávací soustavy nastaly ve škole určité změny. V souladu s dokumentem bylo nutné rozšířit nabídku studijních oborů. Nově zavedené obory zahrnovaly dopravní specializace jako provoz a údržba dopravních prostředků nebo doprava a přeprava a oblast strojního inženýrství s konkrétními zaměřeními na strojírenskou technologii, strojírenskou konstrukci a provozuschopnost výrobních zařízení. V roce 1986 byly do nabídky začleněny i textilní technologie. V důsledku těchto inovací bylo nezbytné upravit některé prostory školy, zřídit učebnu výpočetní techniky a učebnu psaní na stroji, dále vybavit školní laboratoře potřebnými moderními učebními pomůckami. Škola se primárně zaměřovala na praktickou část výuky a odborné předměty, což se projevilo v jejich větším podílu ve vzdělávacím procesu. Všechny obory v rámci studia vyžadovaly absolvování 10 povinných všeobecných předmětů a 42 povinných odborných předmětů, které se lišily na základě oborového zaměření. Škola s cílem podporovat u žáků zájem o techniku nabízela v rámci volného času také zájmové kroužky. Jelikož více než polovina studentů využívala během studia možnost ubytování v domově mládeže, v rámci mimoškolní činnosti jim byl poskytnut kroužek diagnostický, modelářský, automodelářský a mototuristický.¹⁵¹

¹⁵¹ ŠTĚPÁN, Jaromír a kol. *Střední průmyslová škola Bruntál 1962-1987: Vydáno k 25.výročí založení SPŠ Bruntál*. Bruntál, 1987. 47 s. S. 4–15.

Další převratná změna se udála až na počátku 21. století, kdy dne 1. července roku 2013 došlo ke spojení Střední průmyslové školy se Zemědělskou školou a Obchodní akademií a škola přijala nový název Střední průmyslová škola a Obchodní akademie, Bruntál, p. o. Ta se nadále nachází ve školním komplexu z konce 60. let na Kavalcově ulici. Nová škola prošla v posledních letech modernizací prostorů a disponuje plně vybavenými jazykovými učebnami, chemicko-technologickou laboratoří, servisem pro opravy motocyklů nebo robotickou laboratoří. Svým uchazečům poskytuje možnosti studia oborů obchodní akademie, dopravní prostředky, strojírenství, informační technologie a elektrotechnika.¹⁵²

4.4 Střední zemědělská technická škola

Po roce 1959 došlo v ČSSR k centralizaci zemědělské výroby do velkých výrobních celků, jednotných zemědělských družstev a československých statků. Tato změna vyvolala společenskou potřebu poskytnout kvalitní odborné vzdělání pracovníkům na všech úrovních. V Bruntále byla tehdy zjištěna nutnost vyškolit odborníky pro zemědělský sektor, což vedlo k otevření další střední školy. Dne 26. ledna 1960 bylo v Olomouci Krajským národním výborem rozhodnuto o založení Střední zemědělské technické školy v Bruntále, což iniciovalo širokou propagaci s cílem získat potencionální zájemce.¹⁵³ Škola měla nabízet čtyřleté obory, jejichž absolvování bylo potřeba zakončit maturitní zkouškou.¹⁵⁴ Spolu s přijetím rozhodnutí o založení školy bylo domluveno, že zemědělská škola bude disponovat rovněž školním statkem o velikosti 300 hektarů. Tuto půdu škole poskytl na základě rozhodnutí Státní statek Bruntál.¹⁵⁵ Primárním cílem výroby bylo zaměření na chov skotu, včetně plemenného chovu. Budova školního statku měla sloužit jako praktická učební pomůcka pro výuku žáků a zároveň jako model pro hospodaření Jednotného zemědělského družstva (JZD) a státních statků v okrese Bruntál.¹⁵⁶ Začátkem května 1960 proběhlo přijímací řízení, na němž se vybralo prvních třicet studentů nové školy.

¹⁵² *Současnost*. Online. Střední průmyslová škola a Obchodní akademie, Bruntál. Dostupné z: <https://www.spsoa.cz/o-skole/>. [cit. 2024-04-8].

¹⁵³ NIESNER, Tomáš a MEZEROVÁ, Ľubica. K vývoji školství v Bruntále. Online. *Průvodce městem Bruntál – od Klubu Za starý Bruntál*. 72. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=953077. [cit. 2024-04-9].

¹⁵⁴ KONOPKA, Ladislav. *40 let Obchodní akademie a Střední zemědělské školy Bruntál: 1960-2000*. Bruntál: Střední zemědělská škola a Obchodní akademie v Bruntále, 2000.

¹⁵⁵ NIESNER, Tomáš a MEZEROVÁ, Ľubica. K vývoji školství v Bruntále. Online. *Průvodce městem Bruntál – od Klubu Za starý Bruntál*. 72. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=953077. [cit. 2024-04-9].

¹⁵⁶ KONOPKA, Ladislav. *40 let Obchodní akademie a Střední zemědělské školy Bruntál: 1960-2000*. Bruntál: Střední zemědělská škola a Obchodní akademie v Bruntále, 2000.

Školní výuka byla zahájena 1. září 1960 v budově bývalého kláštera sester Německého řádu na Žižkově náměstí (příloha 6).¹⁵⁷ Do té doby budova sloužila jako sídlo několika školských zařízení, konkrétně Zemědělské mistrovské školy, Učňovské školy zemědělské¹⁵⁸ a Učňovské školy lesnické, každá disponující čtyřmi třídami. Kromě toho zde byla také mateřská škola se dvěma třídami. Nicméně komplex těchto budov patřil do roku 1945 Německému řádu a po konfiskaci nebyl nijak udržován, což vedlo k jeho značnému zchátrání a špatnému stavu. Sešlou budovu bylo třeba pro vhodné podmínky vedení výuky opravit, tak započaly na konci roku 1959 první opravy.¹⁵⁹ Škola měla posléze v komplexu budov k dispozici několik přestavěných učeben, kancelář, tělocvičnu a kapli. Na školním dvoře sídlil dvoupatrový domov mládeže pro bydlení a školní kuchyně pro stravování. Studenti měli rovněž možnost využívat tenisový kurt.

Během několika let došlo na škole k vytvoření dvou hlavních oborů, škola svým zájemcům nabízela studium v oblasti pěstitelské a chovatelské. Kromě těchto specializací byla na zemědělské škole vyučována i ekonomie a účetnictví, společně s všeobecnými vzdělávacími předměty. Po pádu komunistického režimu roku 1989 došlo k přeměně existujících oborů na obor agropodnikání. Tato změna odrážela probíhající transformaci zemědělství v naší zemi,¹⁶⁰ cílem bylo poskytnout absolventům technické a odborné znalosti a dovednosti potřebné k efektivnímu řízení konkrétního výrobního odvětví. Bylo nezbytné reflektovat dynamický vývoj a neustále se rozvíjející techniky v zemědělském sektoru.¹⁶¹ Vedle toho začala škola poskytovat široké veřejnosti kurzy, převážně zaměřené na oblast podnikání, účetnictví a cizích jazyků. Tyto kurzy byly vytvořeny v reakci na silný zájem o ekonomické vzdělání v daném regionu, kde chyběla střední škola se zaměřením na ekonomii. Jelikož se podnikatelské kurzy těšily velké oblibě a úspěchu, byl na střední zemědělské škole v Bruntále zaveden také obor ekonomického zaměření. Stěžejní změna školu čekala první zářijový den roku 1993, kdy došlo k založení Obchodní akademie. Tato událost znamenala významný krok v rozvoji vzdělávání ve městě, jelikož škola nabízela studentům nové vzdělávací programy zaměřené na obchod

¹⁵⁷ NIESNER, Tomáš a MEZEROVÁ, Ľubica. K vývoji školství v Bruntále. Online. *Průvodce městem Bruntál – od Klubu Za starý Bruntál*. 72. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=953077. [cit. 2024-04-9].

¹⁵⁸ Škola byla 1. září 1961 přesunuta z Bruntálu do Rýmařova.

¹⁵⁹ KONOPKA, Ladislav. *40 let Obchodní akademie a Střední zemědělské školy Bruntál: 1960-2000*. Bruntál: Střední zemědělská škola a Obchodní akademie v Bruntále, 2000.

¹⁶⁰ NIESNER, Tomáš a MEZEROVÁ, Ľubica. K vývoji školství v Bruntále. Online. *Průvodce městem Bruntál – od Klubu Za starý Bruntál*. 72. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=953077. [cit. 2024-04-9].

¹⁶¹ KONOPKA, Ladislav. *40 let Obchodní akademie a Střední zemědělské školy Bruntál: 1960-2000*. Bruntál: Střední zemědělská škola a Obchodní akademie v Bruntále, 2000.

a podnikání. Kromě standardního vzdělávacího programu Obchodní akademie nabízela také v rámci celoživotního vzdělávání možnost studia Univerzity třetího věku pod záštitou Mendelovy univerzity v Brně a pořádala vzdělávací a rekvalifikační kurzy. Navíc měla škola strategickou polohu a v budově propojovala domov mládeže, kuchyň a školní hospodářství, čímž vytvářela prostředí s optimálními podmínkami pro výchovně vzdělávací proces.¹⁶² V období vrcholného rozkvětu na přelomu století škola disponovala až pěti třídami v rámci každého ročníku.¹⁶³ Během několika let proběhla rozsáhlá rekonstrukce školního areálu, která zahrnovala zřízení rozsáhlé počítačové učebny, modernizaci kabinetu ekonomiky, renovaci školní auly, zavedení školního papírnictví a vytvoření tří nových jazykových laboratoří.¹⁶⁴

Nicméně jak již bylo zmíněno, Zemědělská škola a Obchodní akademie byla 1. července 2013 sloučena se Střední průmyslovou školou a vznikla tak Střední průmyslová škola a Obchodní akademie.¹⁶⁵

¹⁶² NIESNER, Tomáš a MEZEROVÁ, Lúbia. K vývoji školství v Bruntále. Online. *Průvodce městem Bruntál – od Klubu Za starý Bruntál*. 72. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=953077. [cit. 2024-04-10].

¹⁶³ *Historie OA*. Online. Střední průmyslová škola a Obchodní akademie, Bruntál. Dostupné z: <https://www.spsoa.cz/o-skole/>. [cit. 2024-04-10].

¹⁶⁴ KONOPKA, Ladislav. *40 let Obchodní akademie a Střední zemědělské školy Bruntál: 1960-2000*. Bruntál: Střední zemědělská škola a Obchodní akademie v Bruntále, 2000.

¹⁶⁵ *Současnost*. Online. Střední průmyslová škola a Obchodní akademie, Bruntál. Dostupné z: <https://www.spsoa.cz/o-skole/>. [cit. 2024-04-10].

Závěr

Tato bakalářská práce poskytuje komplexní přehled vývoje středního vzdělávání v Bruntále po druhé světové válce, což bylo hlavním cílem této studie. Analyzuje klíčové události v historii města Bruntál a jejich dopad na rozvoj místního školství. Dlouhodobé soužití s německým obyvatelstvem od 13. století až do konce druhé světové války mělo podstatný vliv na školství v Bruntále a dále formovalo jeho vývoj. Neustálá rivalita mezi českým a německým obyvatelstvem vyvrcholila v období druhé světové války, během které nastal ve městě zánik veškerého českého školství, což mělo na tamní vzdělávání negativní dopad. S následným odsunem Němců probíhala snaha české školství obnovit, ale dlouhodobé propojení města s německým obyvatelstvem a neschopnost město po válce dosídlit situaci neulehčovalo. Město, které se pořádně nestihlo vzpamatovat z druhé světové války a odsunu většiny obyvatelstva postihly během druhé poloviny 20. století další události, které se na jeho směřování zásadně podepsaly. Jednalo se zejména o události spojené s nastolením komunistického režimu, který se udržel u moci skoro do přelomu století.

Na počátku této práce je pozornost věnována historickému vývoji města Bruntál. Pro lepší porozumění širšímu kontextu a událostem, které ovlivnily jeho další směřování, je zde popsána historie od jeho založení ve 13. století. Poukazuje se zde na důsledky osídlení tohoto území německým obyvatelstvem, které město provázelo od jeho počátků až do poloviny 20. století. Kapitola se zabývá charakteristikou národností struktury města v kontextu s významnými historickými událostmi, politickou situací a ekonomickým a hospodářským vývojem. Všechny tyto informace poskytují základ pro podrobnější analýzu vývoje bruntálského školství, neboť na něj všechny uvedené události měly výrazný vliv.

Další část popisuje obecný rozvoj školství a vzdělávacího systému v českých zemích v druhé polovině 20. století. Kapitola shrnuje klíčové body a změny, jež formovaly strukturu a fungování školského systému v tomto období. Zobrazuje celkový stav školství v zemi a umožňuje tak navázání podrobnějším popisem školství a školních institucí v samotném Bruntále se zaměřením na středoškolské vzdělávání. Velké zásluhy na rozvoji tamního školství měla česká menšina, která po druhé světové válce usilovala o obnovu českých škol. Nicméně další směřování města a jeho školství bylo ovlivněno dlouholetou érou komunistického režimu, během níž v Bruntále vznikaly další školy.

Bakalářská práce bude po vzájemné domluvě umístěna v Knihovně Muzea v Bruntále, kde bude přístupná všem zájemcům, kteří budou hledat informace týkající se vývoje středního školství v Bruntále v období 2. poloviny 20. století.

Použitá literatura

Knihy:

CEPEK, Josef a kol. *BRUNTÁL: Příběh nejstaršího města*. Valašské Meziříčí: RAP GROUP, 2013. 185 s. ISBN 978-80-260-3197-0.

CEPEK, Josef. *Bruntál 1213*. Bruntál: Plynoservis CEPEK, 1999. 128 s. ISBN 80-238-3257-3.

CEPEK, Josef. *Bruntál městem a historií: Budování nového domova 1945-2013*. Díl III. 2014. 223. s. ISBN 978-80-260-6165-6.

HOLNIŠER, Igor. *Sousedství na hranici: Bruntálsko 1938-1946*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2015. 125 s. ISBN 978-80-87038-24-6.

JUŘÍČEK, J. *Organizování školství a kultury po roce 1945 v okrese Bruntál*. Bruntál, 1957.

KONOPKA, Ladislav. *40 let Obchodní akademie a Střední zemědělské školy Bruntál: 1960-2000*. Bruntál: Střední zemědělská škola a Obchodní akademie v Bruntále, 2000.

KOVAŘÍČEK, Václav a KOVAŘÍČKOVÁ, Iva. *Vývoj školských soustav v českých zemích*. Olomouc: rektorát Univerzity Palackého v Olomouci, 1989. 101 s.

LANGER, Kurt. *Dny strachu: zpráva o "odsunu" sudetských Němců z Bruntálska*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1992. 72 s. ISBN 80-85241-23-4.

MARVANOVÁ, Marie. *25 LET ČESKÉHO GYMNASIA V BRUNTÁLE*. Bruntál: Gymnasium v Bruntále, 1971. 52. s.

NIESNER, Tomáš. *Školství na bruntálském okrese: 1945-1959*. Bruntál: Muzeum v Bruntále. 33. s.

NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2010*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2010. 115 s. ISBN 978-80-87038-14-7.

NIESNER, Tomáš. *Sborník bruntálského muzea 2015*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2015. 112 s. ISBN 978-80-87038-25-3.

PÓČ, Dušan; ŽEMLÍKOVÁ, Petra a DRÁPAL, Martin. *Moravskoslezský kraj: města a obce moravskoslezského kraje*. Rožnov pod Radhoštěm: PROMIXA Bohemia, 2006. 325 s.

SOMR, Miroslav a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 360 s.

ŠTĚPÁN, Jaromír a kol. *Střední průmyslová škola Bruntál 1962-1987: Vydáno k 25. výročí založení SPŠ Bruntál*. Bruntál, 1987. 47 s.

TOMANOVÁ, Zuzana. *Střední škola služeb, Bruntál, příspěvková organizace Dukelská 5, Bruntál: slaví 60. výročí založení českého učňovského školství v Bruntále*. Bruntál: Střední škola služeb, 2005. 24. s.

VALENTA, Lubomír a kol. *Gymnázium Bruntál: 40. výročí Českého gymnázia v Bruntále 1946-1986*. Bruntál: Gymnázium v Bruntále, 1986. 63. s.

VALIŠOVÁ, Alena, KASÍKOVÁ, Hana (ed.). *Pedagogika pro učitele 2., rozšířené a aktualizované vydání*. Online. Grada, 2010. 456 s. ISBN 978-80-247-7518-0. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/kniha/pedagogika-pro-ucitele-1903/>.

ZGAŽAR, Antonín. *Gymnázium Bruntál: Almanach ke 265. výročí založení piaristického gymnázia, 125. výročí vzniku reálného gymnázia a 50. výročí českého Gymnázia v Bruntále*. Bruntál: Ředitelství státního Gymnázia v Bruntále, 1996.

ZGAŽAR, Antonín. *Historie školy*. In: *Almanach vydany k 75. výročí založení českého gymnázia v Bruntále*. Bruntál, 2021.

ZGAŽAR, Antonín. *Almanach k 275. výročí založení piaristického gymnázia, 135. výročí vzniku reálného gymnázia a 60. výročí českého gymnázia v Bruntále*. Bruntál, 2006.

Internetové zdroje:

Historie OA. Online. Střední průmyslová škola a Obchodní akademie, Bruntál. Dostupné z: <https://www.spsoa.cz/o-skole/>.

Historie školy. Online. Střední odborná škola, Bruntál. Dostupné z: <https://www.sosbruntal.cz/o-skole/historie.html>.

NIESNER, Tomáš a MEZEROVÁ, Lubica. K vývoji školství v Bruntále. Online. *Průvodce městem Bruntál – od Klubu Za starý Bruntál*. 71. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=953075.

NIESNER, Tomáš a MEZEROVÁ, Lubica. K vývoji školství v Bruntále. Online. *Průvodce městem Bruntál – od Klubu Za starý Bruntál*. 72. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=953077.

NIESNER, Tomáš a MEZEROVÁ, Lubica. K vývoji školství v Bruntále. Online. *Průvodce městem Bruntál - od Klubu Za starý Bruntál*. 73. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=953079.

NIESNER, Tomáš a ZGAŽAR, Antonín. K vývoji školství v Bruntále. Online. *Průvodce městem Bruntál – od Klubu Za starý Bruntál*. 69. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=952063.

NIESNER, Tomáš. *Historie města*. Online. *Průvodce městem Bruntál - k 798. výročí od Klubu Za starý Bruntál*. 6. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=941544.

NIESNER, Tomáš. *Historie města*. Online. *Průvodce městem Bruntál - k 798. výročí od Klubu Za starý Bruntál*. 7. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=941546.

NIESNER, Tomáš. K vývoji školství v Bruntále. Online. *Průvodce městem Bruntál - od Klubu Za starý Bruntál*. 68. část, s. 1. Dostupné z: https://www.mubruntal.cz/assets/File.ashx?id_org=1316&id_dokumenty=952061.

OBORY, KTERÉ UČÍME. Online. Střední odborná škola, Bruntál. Dostupné z: <https://www.sosbruntal.cz/pro-uchazece/obory-ktere-ucime>.

Současnost. Online. Střední průmyslová škola a Obchodní akademie, Bruntál. Dostupné z: <https://www.spsoa.cz/o-skole/>.

ZGAŽAR, Antonín. PIARISTICKÉ GYMNÁZIUM (1731 – 1777). Online. *Všeobecné a sportovní gymnázium, Bruntál*. Dostupné z: <https://gymbru.cz/piaristicke-gymnazium-1731-1777/>.

Seznam příloh

Příloha č. 1. – Bývalá piaristická kolej s kostelem

Zdroj: NIESNER, Tomáš. *Bruntál - proměny*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2008, s. 48.

Příloha č. 2. – Nová budova Státního reálného gymnázia na Dukelské ulici

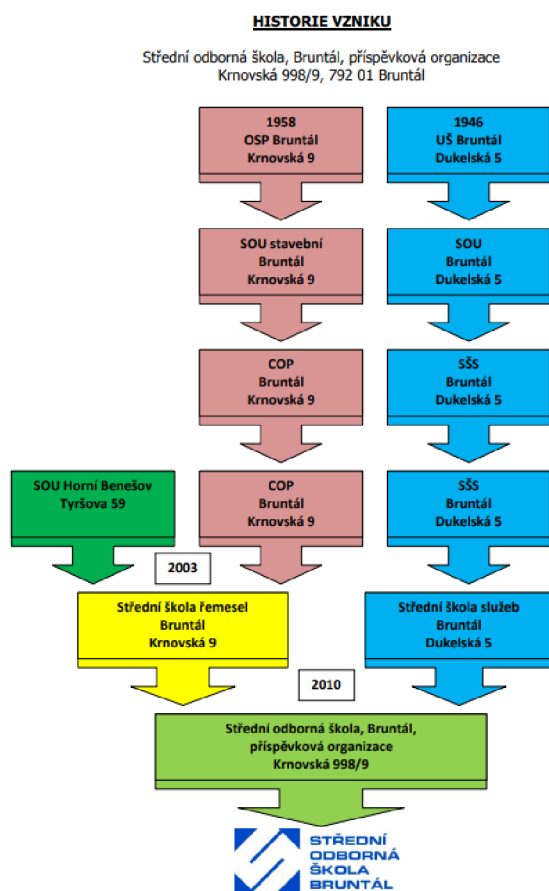
Zdroj: NIESNER, Tomáš. *Bruntál - proměny*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2008, s. 42.

Příloha č. 3. – Budova Petrin, v níž bylo umístěno bruntálské gymnázium

Zdroj: MARVANOVÁ, Marie. *25 LET ČESKÉHO GYMNASIA V BRUNTÁLE*. Bruntál: Gymnasium v Bruntále, 1971.

Příloha č. 4. – Schéma historie vzniku Střední odborné školy Bruntál

Zdroj: *Historie školy*. Online. Střední odborná škola, Bruntál. Dostupné z: <https://www.sosbruntal.cz/o-skole/historie.html>.

Příloha č. 5. – Nová budova Střední průmyslové školy Bruntál na Kavalcově ulici

Zdroj: ŠTĚPÁN, Jaromír a kol. *Střední průmyslová škola Bruntál 1962-1987: Vydáno k 25.výročí založení SPŠ Bruntál*. Bruntál, 1987.

Příloha č. 6. – Budova zemědělské školy na Žižkově náměstí

Zdroj: NIESNER, Tomáš. *Bruntál - proměny*. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2008, s. 33.